

ኢትዮጵያ

የሰማዕታት ቤተሰቦች ድምፅ

“እህቴ የሞተችው ለዴሞክራሲ ነው”

“ማጭበርበሩ አይኑን አፍጥጦ መጣ”

ዶ/ር ያዕቆብ ኃ/ማርያም

ሽቶ፣ የሽቶ ፈጣሪዎችና ታላላቅ ሰዎች

ወርቅክፈራሁ አሰራር

ሽቶን እንደ ግድግዳ «የግድግዳ ሰን ስለት» የሚባል ያለውን ያህል «የሰን ሽቶ» እንደ የግድግዳ ሰን ስለት ሲሆን ይቅርና ግድግዳ የግድግዳ ምንጭን ይዘ ጋል። ሲሉ ሰን አቋማቸውን የሚገልጹም በር ካቶች ናቸው።

ሽቶ በተፈጥሮው የሰው ልጆች ጠረን ላይ ተጽዕኖ ሊያስከትል እንደሚችል የሚሰብኩ ግለሰቦች ቁጥር ቀላል አይደለም። የምን ሆኖ ግን በግልጽ ላይ ከጊዜ ወደ ጊዜ እየተበራከቱ የሚሄዱ ታላላቅ ሽቶ አምራች ድርጅቶች ምርታቸውን በከፍተኛ ወጪ ማስተዋወቃቸውም ሆነ የምርት ውጤታቸውን ማክፈላቸውን ገፍተውበታል። የሽቶ ፈላጊና ተጠቃሚው ቁጥርም በአጭር እየሸተነ ሄዷል።

የሽቶ ነገር ሲነሳ አብረው የሚወሰኑ ታላላቅ ደራሲያን አሉ። እነዚህ ደራሲያን ሽቶን ተነባቢነት ባገኙ ድርሰቶቻቸው ውስጥ እነዚህ ከማቅረባቸውም ባሻገር እነሱም የሽቶ ወዳጆች ሆነው ታይተዋል። «ደራሲያን ለራሳቸው ገድ የላቸውም፤ ለአለባበሳቸውም ሆነ ለገፅ ሀያቸው ለማሰብ ገዜ የላቸውም» የሚለውን የብዙሃን አመለካከት ከሽቶ የግለሰቦችን ሽቅርቅር ስመ ጥር ደራሲያን መሃል እንደ ተወዳጅነትን ባስገኙ ለት በርካታ ድርሰቶቹ የሚታወቀው ሀረግ ርቢን እንደ። በቅርብ የሚያውቁት እንደመሰከሩለት ዘወትር ቲት ማለት የሚያዘውረውና ለገፅሀው በአጅጉ የሚወጣው ርቢን የሚጠቀሙት ሽቶዎች በጥንቃቄ የተመረጡ ናቸው። ከዓለም ደራሲያን ላይ ትኩረታችንን እንስተን ወደ ሀገራችን ስንመለስ ሽቶን በድርሰቶቹ መሃል በብዛት በመጥቀስ ሊፀፍ የምናየው ለሀገራችን ድርሰት ዘመናዊ አፃፃፍን በማስተዋወቁ በኩል በግንባር ቀደምትነት የሚጠቀሙ ሰዎች በዓለ ግርማ ነው። እንደ ሀረግ ርቢን ሆኖ ለዓለ ግርማ በቅርብ የሚያውቁት ምስክርነታቸውን እንዲህ ሲሉ ይችራሉ፡-

«ዘወትር ቲት ያለ፣ መልክ መልክ ምና ሽቶው ከሩት የሚጣራ።

«ግላህን አልታጠብክ። ምን ቢያደርገህ ይሻልሃል?» አለችኝ። «አንቺን እንቺን ነው የምሸተው። ሻኔል ፋይቭ» አልኳት።

/ኦሮማይ በበዓለ ግርማ/

«ና እንደገሰ» አለችው። «በደስታ» ብሎ ወደ ጽንሰ ወለል ይሂት ሂደ። ሽቶዋ ያላብዳል።

/ሀዲሱ በበዓለ ግርማ/

«ከዚህ በፊት አይቺህ አላውቅም። ከወጭ ነው የመጣኸው?» ብላ ደረቱ ላይ ተለጠፈችባት።

«የለም» ከዚህ ጎኝ አለ ሽቶዋን በሀፊት እየሰበ።

«ላይኛው ነው?»

- «ላይኛው ማለት?»
- «አይቺህ»
- «አይቺህም»
- «ባትልም» ታስታውቃለህ
- «አንድነት?»
- «አይቺህ አይቺህ አትሸትም»
- «አይቺህ ምን ምን ይሸታል?»
- «የለይ ከላይ የብብት ስፕራ ሽታ»
- /ሀዲሱ በበዓለ ግርማ/

«ከነገርዋ ትዝ የሚለው ሽቶዋና ለባለድ መፅሀፍ አዘውትራ የሚገባለች ልምድ ነበር። በተለይም የምትቀበው ሽቶ ከፍለጉ አውጭ ይደርጋል።

/የቀይ ኮከብ ጥራ በበዓለ ግርማ/ አውቁ የሀገራችን ፀሐፊ አሸናፊ ዘደብ ብሽቶን በተመለከተ የጠብቀውን የምርምር ውጤት ዋቢ በማድረግ ባለ ፈረው ጥናታዊ ፅሁፍ ላይ ይህን ያስነበበናል።

«ጠብቀው እንደሚያስተምሩት ለፈተር፤ ለያፈቅር የሚችል ጠረን ካልተገኘ ፍቅሩ በአካላዊ አንድነት በመገኘቱ ላይ ውህደት ፀድቆ የፅንፈትን ዘላለማዊነት አያስበርም። ምክንያቱም ሳያውቁ፤ በጠረን ላይ ማጣመድ ሳይሰማሙ መቅረታቸውን ሳያውቁ እንዲሁ «ለምን እንደሆነ አይገባኝም» ብዬ። ጠላሁት... ጠላኳት» በማለት የተለያዩ አይጠሩም።

«አንድን ሰው የሚፈቅደውን «መዓዛ» የሚለውን ጠረን ለመናገር አዳጋች ነው። ሽቶ ይርከፍከፍ አይርከፍከፍ ይለውጥ ይቀየር የታለለው መልኩም እንደሆነ ለማወቅ አይቻልም።»

ሽቶ ሰዎች ያለፈ ትዝታቸውን ያስታውሱ ዘንድ ከፍተኛ ሚና እንዳለው ባለመያዎች ይናገራሉ። «ንደኞችህም ሆኑ የቅርብ ሰዎችህ ታዘውትረው የነበረውን ሽቶ በአፍንጫቸው ለመሳብ እድልና አጋጣሚውን ባገኙበት ጊዜ ሁሉ በእጅጉ ሊያስታውሱ ይገደዳሉ። ያንተ መዓዛ ዘላለማዊ ፈርማህ ነውና» በማለት

ለት የሚናገሩት የጉድግዳ ሽቶ ፕሮፌሰር ፌሰር (Guerlain's Professor Of Perfume) ሮሻ ዶቭ ናቸው።

መዘታ ያለፈ ጊዜን ትውስታ በመቀስቀስ በኩል ከፍተኛ ሃይል በሚገኘው ም ሽቶ ሊቀስቅስ ከሚችልው ትዝታ (ትውስታ) ጋር ሲነፃፀር ግን አምነት እንደሆነ የሚናገሩትም ሮሻ ዶቭ ናቸው።

ሽቶ ተፅዕኖ ከሳደረባቸው የዓለማችን ታላላቅ ሰዎች መካከል ናፖሊዮን ቦኔፓርትና ባለቤቱ ቦም ናፖሊዮን ቦኔፓርትና ባለቤቱ

ው ለዓለም ገበያ የሚወሰዱ ይመስሉ ይሆናል። እውነታው ግን ከዚህ ይልቅ በተለይ ቀደም ባለው ጊዜ ይመረቅ የነበረ ሽቶዎች የትዕዛዝ ውጤቶች ናቸው። አመጣጣቸውም የራሱ ታሪክ አለው።

ሽቶን በትዕዛዝ ካመረቁ እውቅ የሆነ ለማለት ሽቶ ፈጣሪዎች መሀል የሚከተሉት ይገኙበታል።

Aime Guerlain, Edmond Ruoudnitska, Hubert Givenchy እና Halston...

ታሪካዊ አመጣጣቸው በብዙዎች ዘንድ ግርም ትን ከሚረ ሽቶዎች መካከል Jicky እና Interdit ለአብነት ይጠቀሳሉ። ከዓለማችን ዕውቅ የሽቶ ፈጣሪዎች መካከል አንዱ የሆነው የAime Guerlain የፈጠራ ውጤት ሲሆን፤ ታሪካዊ አመጣጡም የማይተላለፍ ነው። እድሜ ከልቡ የሚወዳትን፤ የሚያፈቅሩትን የመጀመሪያ ፍቅረኛውን ይገኛት፤ የተዋወቁት እንግሊዝ ውስጥ የህይወት ትምህርቱን በመከታተል ላይ ላለ ነበር። ግና እድሜ የህይወት ትምህርቱን አቋርጦ የቤተሰቦቹን ንግድ ለመቆጣጠር ወደ ፈረንሳይ ሲመለስ ልቡ ከተሰተለባት ፍቅረኛው መለየት ገደባቸው። ፍቅርን ርቀት አይገደበውምና ያለበት ሆኖም እሷን እየስተወሰነ መኖሩ ለተቀን በሆነበት ካለችበት እንግሊዝ ድረስ የአንጋባ ጥያቄን ሰደደ ላት። ወላጆቿ ግን ፍቅራችን ሆነው አልተገኘም።

ፍቅሩ ከልቡ ዝቶ አልወጣ ብሎ ታልና ከብዙ ዓመታት በኋላ (በምሳሌ ለምስት ዓመቱ) በዓለማዊ ማስታወሻ ማስታወሻ ይሆናት ዘንድ በሰሜ Jicky ን ፈጠረላት። Jicky በሽቶ ፈጣሪው እድሜ ፍቅረኛ ስም የተሰየመ የዓለማችን ድንቅ ሽቶ ነው። ስለ Jicky ታሪካዊ አመጣጥ በመጠኑ ይህን ያህል ከተባለው ስለ Interditም ጥቂት እናገባ። (በግራችን ላይ Jicky ሽቶ የተፈጠረው እ.ኤ.አ በ1889 መሆኑን ማስታወስ እሻለሁ።)

Audrey Hepburn ታዋቂ የፊልም ተዋናይ ነበረች። እውጭዬ ከዲዛ ይነሩና ሽቶ ፈጣሪው ቡብርት ጋር ብዙ ጊዜ ዲዛይን በሚደረግላት ልብስ ዘራዊ ለመነጋገር ይገኛት ነበርና ቡብርት ለቆ ንጆዋ የፊልም ተዋናይ የሚሆን ሽቶ የመፍጠር (ማምረት) ሃሳብ ጭንቅላቱ ውስጥ ብልሄ ይላል።

ፎርሙላውንም ተምሮ ሳብራቸረውስጥ ለረዥም ዓመት ታይቶም ባለፈ። በሳብራቸረው ሽልፍ ላይ የተቀመጠው ፎርሙላ (ተመር) «Interdit» የሚል ፅሁፍ (ምልክት) ተለጥፎበት ነበር። ይህ ምልክት (ፅሁፍ) የተለጠፈው «Don't Touch» (መን ት ከል ከል ነው) የሚለውን ለመግለፅ ሲሆን፤

«ምርጫው ሲጀመር ማዋከብ ተጀመረ፤ ሲጠናቀቅ ማጭበርበሩ አይኑን አፍጦ መጣ»

ሲትጾታ፡- ዶ/ር ያዕቆብ ለረጅም ዓመታት በተባበሩት መንግስታት ድርጅት ውስጥ ከፍተኛ የህግ ባለሙያ ሆነው ስርተዋል። ዘንድር ወደ ኢትዮጵያ በመመጣት የቅንጅት ለአንድነትና ለዲሞክራሲ አባል በመሆን በትውልድ አገርም የምርጫው ዕጩ ተወዳዳሪ ሆነው በመቅረብ በከፍተኛ ድምፅ አሸንፈዋል። ወደ አካባቢው መጥተው በዘንድርው ምርጫ ለመሳተፍ ምን እንሳሳው?

ዶ/ር ያዕቆብ ኃ/ማርያም (ዓለም ስቀፍ የህግ ባለሙያ)

ዶ/ር ያዕቆብ፡- ብዙ ምክንያቶች አሉ። ሁሉንም መተንተን ባልቻልንም ጥቂቶቹን እንኳን ልጥቀስ። በተባበሩት መንግስታት ውስጥ ለብዙ ዓመታት አገልግያለሁ። በዚህ ስራ ላይ እያለሁ በምዕራብና በምስራቅ አፍሪካ ተዘዋውራለሁ። በዚህ ሂደት ውስጥ ኢትዮጵያ በታሪክ ያላት ገናና ስፍራ ተዘንግቷል። ዛሬ በጀግናዎች አትላቶችን ድል አድራጊነት እንኳን መታወቅ አልቻልንም። ድህነት፣ ረሃብና፣ ማህበራዊ ቀውስ የሰፈነባት አገር ላይ የምንኖር መሆናችን ብቻ ነው ጉልቶ የሚታየው። ጉስቱ ልና፣ በሽታና ልመና ከእኛ ጋር ተፈጥረው አብረው ሊያጠፉን የተነሱበትን ምስኪን ህዝብ መሆናችን ነው። በዓለም ፊት ቀድሞ የሚታወቀው።

ይህ እንደ እኔ ሌሎች የዓለም ክፍሎችን ለመጎብኘት ዕድል ላገኘ ዜጋ ሁሉ የሚገጥመው ፈታኝ ችግር ነው። በአንድ ወቅት እንደ ማስታወሰው አንድ የናይጄሪያ ጋዜጣ «ኢትዮጵያ ለአፍሪካ ሀፍረት ነች፤ መቼ ነው ከልመና የምትወጣው? ኢትዮጵያውያን ራሳቸውን የሚችሉት መቼ ነው? አፍሪካን ማሳፈሩን የሚቻልበት መቼ ነው?» በሚል ሰፊ ያለ ሀብታ አቅርቧል።

ከላይ የገለጥኳቸው ደግ ስማችንን ቀብረው በሐዘንና በከፋት ህሊናችንን ከሚያቆስሉት ሁኔታዎች በከፋ መልኩ የናይጄሪያው ጋዜጣ ዘገባ በማክብረው ህዝብና፣ እጅግ በምናፍቃት አገራችን ላይ የወረወረው የነገር ፍላጻ ልቤን ከፋኛ ወጋው። ህሊናዬም ቆሰለ። የእኔ የትውልድ ታሪክ ግልፅ ነው። ከቀ/ኃ/ሥ ዘመን ጀምሮ ለአገራችን ዕድገትና ለህዝባችን በገብ በመመኘት ሰፊና ጠለቅ ያለ እንቅስቃሴ መጀመሩ ይታወቃል።

እኔም እንደ ትውልድ ባለቤትነቴ ከቀ/ኃ/ሥ ዘመን መንግስት ጀምሮ፣ በደርግና ዛሬም በኢህአዴግ በተለያዩ ፖለቲካዊ እንቅስቃሴዎች ውስጥ አሳተፍ ነበር። ያለመታደል ሆኖ እንጂ ትውልዳችን ያነገበው ቀና አገራዊ ራዕይ መግለፅ በሚያዳግት ሁኔታ ጉዞው ባይጨናገፍ አገራችን ዛሬ በዓለም ፊት ያላትን አሳዛኝ ስም

በለወጠው ነበር። ወጣም ወረደ የጊዜና የሁኔታዎች አስገዳጅነት ዛሬ አገራችንን እዚህ እጋ ጣሚ ላይ አድርጏታል። እንደ እኔ ተስፋ በአገራችን ትንሽም ብትሆን የዲሞክራሲ ጮራ ፈንጥቋል የሚል እሳቤ ገብቶኛል። ይህን ስል ለአገራችን ሰፊ ዲሞክራሲያዊ ብርሃን ዐዳጃ ለማልበስ ልወጣው የሚገባኝ ግዴታ አለብኝ። በሚል ከተባበሩት መንግስታት ድርጅት ሥራ ለቅቄ ለአገሪና ለወገኖቼ ይበጃል ያልኩትን ላደርግ ነው ወደዚህ የመጣሁት። ሌላው ምክንያት በዓለም ዙሪያ ስዘዋወር በከፍተኛ የመንግስትና ዓለም አቀፍ የስልጣን ወይም የኃላፊነት ደረጃ ላይ ኢትዮጵያውያንን አግኝቻለሁ። በአ

ሜሪካ፣ በእውሮፓ በኢጂዮ፣ በእውስትራሊያና በስዊዘርላንድ ወዘተ በዕውቀት የረቀቁ፣ በተግባራቸው የተከበሩ ኢትዮጵያውያንን በተደጋጋሚ አይቻለሁ። እነዚህ ኢትዮጵያውያን በህግ፣ በሣይንስ፣ በታሪክ፣ በፖለቲካና በኮምፒውተር ሳይንስ ከማንም የዓለም ሰው ቀድመው በአንቀታ የሚጠሩ ኢትዮጵያውያን አገር እንደሌላቸው ሆነው በዓለም ላይ ተበትነው እናገኛቸዋለን። ቁጥራቸው ሲሰላ ከኢትዮጵያ አቅም አንጻር እጅግ በጣም ብዙ ነው። እነዚህ በዓለም ላይ የተከበሩ ኢትዮጵያውያን አገራቸው ገብተው ለዚህች በዓለም ላይ ስም እያላት ትጠፋ ዘንድ ለታደመባት አገራቸው ትንሽም ብትሆን

ሕገጽ

አስተዋጽኦ ማድረግን ሳይመኑ፤ ሳይሰልፉ የቀሩት ጊዜ የለም። የእነዚህ ዜጎችን በሰላማት የታደሰ ምኞት ዕውን ለማድረግ በዚህች አገር የተመቻቸ ዴሞክራሲያዊ ስርዓት መፍጠር ግድ ነው። በአገራችን ሰላም፣ ዴሞክራሲና የሰላማዊ መብቶች እያያዝ ትኩረት ከተሰጠው በኋላ ለምሳሌ የተበታተነ ጠቃሚ ዜጎችን በሰላማት መብት መታዘዝ ተስማርተው አገርና ህዝባቸውን የሚያገለግላቸው ሁኔታ ይፈጠራል። ይህን መቼ እናድርገው? ብዬ ራሴን ጠየቅሁ። መልሱ እኔ ራሴ ቀዳሚ ምሳሌ ሆኜ ወደ አገሪ በመግባት ጥያቄያቸውን ለመፍታት ወሰንኩ። ይሄው ጅምሩ አስቸጋሪና ፈታኝ ቢሆንም፣ ምኞቴን በተግባር ላሳካ አገሪ መጥቻለሁ። በአጠቃላይ ወደ አገሪ የመጣሁበት ምክንያት ብዙ ቢሆንም፣ ዋናው ጉዳይ ግን ከአዳዲሶችን ጀምሮ «ኢትዮጵያ ደግ ነች» እየተባለ የከፋት ስውር ስለት የእኛን ህሊና ጥምር እያቆሰለ እዚህ ድርሷል።

ይህ ግን እንደ ቦታ መቆም አለበት። አንድ ትውልድ ራሱን እንደ ጧፍ በማንደድ ለመጨመር ትውልድ የብርሃን ተስፋ ፈጥቶ ማለፍ አለበት። ኢትዮጵያ በዕውነት በዓለም ታሪክ ውስጥ ቀዳሚውን ስፍራ የያዘች አገር ናት። አገሮች ሲራቡ ያላትን ገልብጣ የለገሰች፤ ጦርነት፣ ግፍና ስቃይ ሲገጥማቸው ከማንም ቀድሞ የተጋፈጠችና የፀናች አገር መሆኗን ያንን የውለታዋን ምስክርነት ለወዳጅ አገሮችና ህዝቦች ብተው ይመረጣል። ዛሬ ግን የድህነት ስንሰለት እግር ተወርች አስሯት ወደ ጎሳና ወደ ታች ሲደፍቃት ትታያለች። ይህ አልቦታ ብሎ የጠብና የርስ በርስ ሽኩቻ አስከፊ ትጆይንት መመልከቻ ሆና ስትታይ ያ የተከበረ ስም ከነበረበት እየወረደ እየወረደ መጥቶ ዛሬ ላይ አድርጓታል። እኛም ዜጎቿ በየመድረኩ አንገታችንን እየደፋን ነው። ግን ይህ አስከፊ ድህነት አስከ መቼ መቀጠል አለበት? የእኛ ትውልድ ዛሬ ጀምሮታል። ማለት ባይችልም የዕድገትና የብልፅግና፣ የዴሞክራሲና የሰላም ጥርጊያ መንገድ ለመጨመር ትውልድ መዘጋጀት አለበት። የድህነትና የቸጋር ዘመን በእኛ መስዋዕትነት ዛሬ ማከተም አለበት የሚል ነው ዓላማችን።

ይህ በሁሉም አገር ታሪክ የታየ የቸግር ዘመን ነው። በአንድ ወቅት ያለ ህዝብ ይራባል፣ ይቸገራል፣ ይበጠበጣል። አንድ ትውልድ መስዋዕትነት ከፍሎ ዛሬ ከቸግር የተላቀቀ አገራት ብዙ ናቸው። እኛም ላለፈው ቸግር ዛሬ መስዋዕትነት ከፍለን ነገ ልጆቻችን በዓለም መድረክ አንገታቸውን ቀና አድርገው የሚሄዱ በትን መልካም ቀን መፍጠር አለብን። በዕውነት ያለንበት ሁኔታ ብዙ ያስቆጫል፤ ብዙም ያበላጫል። ነገር ግን ዛሬ ከተነሳን እኛ ባንደር ስበትም ለልጆቻችን መልካም የብልፅግና ጉዳና መጥረግ አለብን በሚል ነው ዛሬ ለአገሪ የእትሜን ላደርግ ቆርጫ የተነሳሁት። እኔና ወንድሞቼ ዛሬ ጀምረንዋል፤ መጨረሻውን የኢትዮጵያ አምላክ ያሳምረው አላለሁ።

ኢትዮጵያ:- በዛሬዋ ኢትዮጵያ በተለይ የምሁራን ተነሳሽነት በከፍተኛ ደረጃ ምልክቱ በተግባር እየታየ ነው። ለባለውለታው ሕዝብና አገር ውለታ መላሽ ትውልድ እየመጣ ነው ማለት ያስችለን ይሆን?

ዶ/ር ደዕቆብ:- አዎን! ማለት ይቻላል።

ውለታ መላሽ ለመሆን ለህይወታቸው፣ ለልጆቻቸውና ለንብረታቸው ሳይላሉ መጠነ ብዙውን ቸግር ለመጋፈጥ ምሁራን እየተንቀሳቀሱ ናቸው። መከራው አስደናቂ ነው። ተስፋ ሰጪና አስመስጋኝ ጅምር እየታየ ነው። ከእነዚህ አገር ውስጥ ቆርጠው ከተነሱ ምሁራን በቁጥርም ሆነ በብቃት የተሻሉት ውጪ አገር አሉ። እነዚህም ቢሆኑ ዛሬ የአገራቸውን ውለታ ለመከፈል ዝግጁ እንደሆኑ ለመናገር እደፍራለሁ። አያንዳንዱ ኢትዮጵያዊ በተለይ ምሁራን የዚህች አገር ውለታና አዳዲስ አገልግሎት እና ውቃላን። የተማርነው በህዝብ ገንዘብና ጉልበት ነው። ለራሱ ሳይማርና ያማረውን ሳይበላ፤ የተመኘውን ሳያሟላ እኛን ትልቅ ቦታ ለማድረስ እያንዳንዱ ኢትዮጵያዊ ውለታውን እሸክሞን አልፏል። የቀሩትም ያለ ጧሪ በዕውነት አሳዛኝን የዕንግልት ህይወት እየገፉ ናቸው። ይህ ትልቅና መከፈል ያለበት ዕዳ ነው። አንዳንዶቻችንም የነበርንበትን ስራ ለቀን ወደዚህ የትግል ጉዞ የገባነው የባለውለታውን ህዝብ ዕዳ ለመከፈል ነው።

ኢትዮጵያ:- ውለታ መላሽ ለመሆን በተዘጋጀ የትውልድ ክፍልና አውቆም ሆነ ባለማወቅ የበለጠ አካላሪ ለመሆን በተዘጋጀ ትውልድ መሐል ፍጥጫ ላይ ናችሁ ማለት ይቻላል?

ዶ/ር ደዕቆብ:- ከግንዛቤ ማጣትም ይሁን ሌላ በውል ለይቼ ባለውትም ፍጥጫው ያየሰ ሆኖ ይታያል። ምናልባት አንዳንዶች እኔ ስልጣን ካልያዝኩ ኢትዮጵያ ገደል ብትገባ ግድ የለችም የሚል ደካማ አስተሳሰብ ያላቸው ሰዎች ይኖራሉ። በዕውነቱ አገርን ያህል ክብርና

ህዝብን ያህል አላችታ ረስቶ ለስልጣን ጥምረርካታ ሲባል በዚህ ጠባብ አስተሳሰብ ገፍተው የማይጨርሱትን ዕልህ እየቆነጠሩ ራሳቸውንም ሆነ ባለውለታውን ህዝብ ማስቃየት በጣም አላዛኝ ነው። ስልጣን ዘላለማዊ አይደለም። ማንም በስልጣን ላይ ለዘላለም የቆየ የለም። ስልጣን ለትንሽ ጊዜ ብቻ የሚሆን ነው። ስልጣን ማለት ራሱ ምን ማለት ነው?

ስልጣን ለህዝብ አገልግሎት እስካልዋለ ድረስ ዋጋው ምንም መለኪያ የሌለው ባዶ ነገር ነው። አንድ ሰው አንድ እንጅራ ነው የሚበላው፤ አንድ አልጋ፣ አንድ ቤት፣ አንድ ልብ ስ፤ አንድ ጫማ ነው የሚኖረው። አንድ ፀሃይ፣ አንድ ጨለማ ነው የምናየው። ስልጣን የሚባለው ነገር ምንም የሚጨምርለት ነገር የለም። የሚጨምርለት ቢኖር በስልጣን ዘመኑ ለአገርና ለህዝብ ይህን አድርጌያለሁ ብሎ በህይወቱ የሚያገኘው ወይም አብሮት የሚኖር የህሊና እርካታ ተመዝኖ የማያልቅ ዋጋ ሲኖረው ብቻ ይሆናል። ይህ ለህዝብ አገልግሎት በቅን መንፈስ የተያዘ ስልጣን የሚያስገኘው መልካም ስምና ክብር ነው። ይህ ካልሆነ፣ ስልጣን ለግል ጥቅም ማጋበሻ የሚውል ከሆነ በዕውነት ይህን ስልጣን ማለት አይቻልም። ከተባለም ሰይጣንዊ ስልጣን ሊባል ይችላል እንጂ መለኮታዊ ስልጣን አልለውም። ይህ ነው ትልቁ የአንድ ትውልድ የፍጥጫ ምድር የፈጠረው። ይህን ግብፍ አልፈን እኔ ማነኝ? ብሎ በመመልከት በሰፊው ድህነት ውስጥ ካለው ህዝብ ስቃይ ጋር ማገናከብ ዛሬ ጊዜው እየጠየቀ ያለው ጉዳይ ነው። ለስልጣን ሳይሆን ለተከበረች ኢትዮጵያ መፈጠር፣ ውርደት፣ ልመናና በሽታ እርግፍ ብለው ለሚጠፋባት ኢትዮጵያ በህይወት ያለው በተለይ ጊዜ ኃላፊነት ለሚጥልበት

ትውልድ የተሰጠ አደራ ነው አላለሁ። ፍጥ ሚው ስልጣንና ይህም ለሚያስገኘው ጥቅም ላይሆነ ከርታ ለምታስከብር አገር መፈጠር፤ በራሱ የሚተማመንና በአገሩ የነፃነት ባለቤት የሆነ ህብረተሰብ መፈጠር መሆን አለበት እላለሁ። ፍጥሚው ከሰይጣናዊ ስልጣን ይልቅ ህዝብ ወዳና ፈቅዶ በመፈጠሩ መንግስታዊ እካል የሚመራበት መልካሙ የስልጣን ምንጭ ባለቤት ወደሆነው ህዝብ መመልከት መሆን አለበት እላለሁ።

ሲተረጽ፡- ውለታ ለመከፈል በተነሳው የትውልድ ክፍልና ከአካላት ነጻ የመሆን ግዴታውን መወጣት ባለበት ትውልድ መካከል የዴሞክራሲያዊ ስርዓት ግንባታው ስኬት አስተዋፅኦ ይኖረዋል ተብሎ ይገመታልን? የዚያ ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ግንባታ ጅምር የገጠመው ሳንካ ምንድን ነው ይላል?

ዶ/ር ያዕቆብ፡- ሳንካ ዛሬ ብቻ ሳይሆን በፊትም አለ። የዛሬው ግን ፈጣ የመጣበት ሁኔታ የራሱ የሆነ በቂ ምክንያት አለው። በእንደ በኩል የዘመናት ጭቆና ባንዝንሽውና ከድህነት ማጥ ለመውጣት በሚታገል ማህበረሰብ ውስጥ ነው ያለው። በሌላ በኩል የስልጣን ምንጭ የሆነው ህዝብ ኃይሉን በጠመንጃ ተገፍሎ ለዘመናት ጉልበተኞች የተፈራረቁበት ሁኔታ ነው ያለው። በዓለም የስልጣን ዕድገት ከዴሞክራሲያዊ ስርዓት ሂደት አንፃር ምስኪን ኢትዮጵያን ቆሞ የመጠበቅ ግዴታ የለበትምና ርዳት ስሄድ እሷ እጅግ ኋላ ሆና ትታያለች። ይህ የዘመናችን ዕውነት የዘመናት ጉስቱልና ያደቀው ህዝብ እንዳለፉት ጊዜያት የስልጣን ሽግግርን በጠመንጃ አፈመዝ የማድረግ አርግማን አልተጣለበትምና የስልጣን ምንጭ የሆነው ህዝብ ኃላፊነቱን ወስዶ፤ ግዴታውን ለመወጣት ወስኖ መነሳቱ ለዛሬው የሳንካ ፈጣ መውጣት አብይ ምክንያት ሆኗል።

ይህም በዘንድሮው ምርጫ በለየለት መልኩ አየታየ ነው። በዕውነቱ በአገራችን የምርጫው ዴሞክራሲያዊ ጅምር አስደሳች መልክ ነበረው። ሲጠናቀቅ ግን የተደበቀ ሳንካ ብቅ ብሎ የደስታውን ገፅታ ለመሸፈን ያላለለ ጥረት አየተደረገ ነው ያለው። የስልጣን ምንጭ ሕዝብ ነው። «ሕዝብ በድምጽ ያሰኘውን ይምረጥ፤ እንከን የለሽ ምርጫ በኢትዮጵያችን እንደሚደረግ በተግባር አናሳያለን» ተብሎ ምርጫው ሲጀመር ማዋከብ ተጀመረ። ሲጠናቀቅ ደግሞ ማጭበርበሩ አይነን አፍጠ መጣ። ጥሩው ጅምር ሳንካውን አያበዛው እንዲመጣ አክሳሪ ትውልድ ፈረደበት። አሁን ባለው ሁኔታ የዴሞክራሲያዊው ፍርድ ገፅታ ይበዝሃል። ደፍርሷልም ብለው አይበዛበትም።

አሁን አካላሪ ትውልድ ብለን እንዳንፈርጀው በዚህ ክፉ ጉን የሚጓዘው ትውልድ አካላሪ ላለመሆኑ በሀገር ያረጋግጥ ከማለት በተር የምለው የለም። ለሀገር ከተገዛ፤ ለህዝብ ድምፅ መከበር ከቆመ ፈራጁ የኢትዮጵያ ሕዝብ እንጂ ሌላ ማንም ሊሆን አይችልም። በእኔ አስተሳሰብ አካላሪና ዕጽ ከፋይ ትውልድ ሳንባባል አስቲ አዘቅት ውስጥ ያለችውን አገር አይተን ለዚህ ስቃይዋ ፈጥን እንድረስላት። አስቲ ከዚህ ረፃብ፤ በሽታና ድህነት ካቆራመደው ወገናችን የስቃይ ህይወት አቅማችን በቻለው እንታደገው ነው ዘመን ገፍቶ ዛሬ ላይ ያደረሰው ትልቁ

ጥያቄ። አገራችንን ከዚህ የመከራ አዘቅት ካወጣናት ሁላችንም ከሁሉም አዘቅት ነፃ ወጣን ማለት ነው።

አገር ህልም ውስጥ ያለ የማይታይ ነገር ማለት አይደለም። አገር ህዝብ ነው። ህዝቡን ከስቃይ ስናወጣ አገርም የተከበረ ስሟ ይመልሳል። እኛም በዓለም ፊት ቀና ብለን የመሄድ መልካም ዕድል ይኖረናል። ስልጣን ጠፊ ነው። ዘላቂ አይደለም። ቀጣይ አገር ነው። ሕይወታችን ራሱ በጣም አጭር ነው። ሕይወታችን በጣም አጭር መሆኑን ካልረሳን ትውልድ ከትውልድ ተቀባብሎ ሊዘነገው የሚችል ክብር ያለው አገር መፍጠር እንችላለን። አገር ረጅም ዕድሜ አለው። በዚህ ታሪክ ውስጥ ተጠቃሽ ስም ይዞ በታሪክ ውስጥ እየታወሰ መኖር በህይወት ዘመን ከነበረው ዕድሜ የእጥፍ እጥፍ ዕድሜ ማግኘት ነው። በተሻለ አባባል ለመግለጽ፤ ላወቀው ይህ ተግባር ከመቃብር በላይ የሚውል፤ ማንም በተላላ ነትሎ የማይፈርሰው በብረት ተለም የተፃፈ ትውልዶች የሚያከብሩት ሕይወት ነው።

እንዳየነው በየአገሩ የሰላም፤ የሰብዓዊ መብትና የመልካም ስርዓት ገንቢ አርበኞች መታሰቢያ ሐውልት ቆሟል። በእኛም አገር በዚህ ረገድ የአገሪቱን ህይወት በዚያው የስልጣን ጥቅም መካከል ቆሞ ለዘለዓለም ህያው ምስክር የሚሆን ተመስጋኝ ሀውልት በመልካም ተግባራቸው ለመገንባት ኢትዮጵያን አገራ፤ ዜጉቿን ወገኖቹ የሚል ሁሉ ተግባር መስራት ይጠበቅበታል።

ሲተረጽ፡- የዘንድሮው ምርጫ በዴሞክራሲያዊ ደንብና መርሆዎች ነው ወይ ወደ ምርጫው የተገባው የሚል ጥያቄ የሚያነሱ ተመልካቾች «ምርጫ ቦርድ ወገንተኛ ነው፤ ሀገራችን ለዴሞክራሲያዊ ምርጫ የተመቻች አይደለም» ሲባል ምንም ይሁን ምን ተቃዋሚዎች ባሉት ቀዳዳ ምርጫውን መካፈል አለብን ብለው ገብተዋል ይላሉ። ይህን ሁሉ ተቀብለው ወደ ምርጫ የገቡት ተቃዋሚ ፓርቲዎች «ምርጫው ተጭበረበረ» ሲሉ የትኛው ነፃ የሆነ አካል ፍትህ ይሰጠናል ሲሉም ይጠይቃሉ?

ዶ/ር ያዕቆብ፡- እዚህ ላይ ወደ ምርጫ የተገባው በሀገር አግባብ ነው። ምርጫውም የራሱ አመራር እንዳለው ይታወቃል። አንዱ የምርጫ ቦርድ ሲሆን፤ ሁለተኛው የምርጫው ሀገር ነው። ምንም እንኳን የምርጫ ቦርድ ገለልተኛ አይደለም የሚል የጉላ ጥርጣሬ ቢኖረንም የምርጫው ውጤትና ሂደቱ ከተዛባ ፍርድ ቤት መሄድ ቀጣዩ ምዕራፍ ይሆናል።

በፍርድ ቤት አሰራርም ላይ እንዳንድ ጉድ ለቶች መኖራቸው ከጥርጣሬ የዘለለ ጉዳይ ቢሆንም፤ ለሰላም፤ ለሀገርና ለዴሞክራሲያዊ ስርዓት ግንባታ ስንል ባሉት የሀገር መድረኮችና ድንጋጌዎች መገዛት ግዴታችን ይሆናል። እነዚህ አካላት የሚሰጡትንም ውሳኔ ለመቀበል ያለው ህጋዊ ስርዓት ያስገድደናል። ከዚህ ካለፈ አደራው ለኢትዮጵያ ህዝብ፤ ትዝብቱ ደግሞ በታሪክ ፊት ትውልድ የሚያነሳው አብይ ጥያቄ ይሆናል ብለን ነው ወደዚህ የምርጫ ሂደት የገባነው። በዕውነቱ እኛ ይህን ሁሉ አስቸጋሪ መንገድ ሂደናል። እልህ አስጨራሽ መንገድ ነው የሄድነው ወይም እየተንዘንበት ያለው። ለኢትዮጵያ ህዝብ ሰላም፤ ልማት፤ ዴሞክራሲያዊ ስርዓትና ብልፅግና በመሸት ነው። ትልቁ ከገር ገለልተኝነታቸው አጠራጣሪ የሆኑትን ተቀዋሚ ጭምር ውሳኔያቸውን ለመቀበል ወስነናል። ከዚህ በላይ ወዴት መሄድ፤ ምንን መሆን ይቻላል? ባለው ሀገር፤ ስርዓትና ደንብ ዳኝነት ይሰጠን፤ ፍትህ አይንደላብን ነው እያልን ያለነው። ይህም ለሰላምና ለዴሞክራሲያዊ ስርዓት ግንባታ ሲባል ጊዜውና አጋጣሚው የሚጠይቁት ከፍተኛ ዋጋ በመሆኑ በፀጋ ተቀብለንዋል።

አሁን ምርጫው ተጭበረበረ ብለናል። ገዢው አካል አልተጭበረበረም ባይ ነው። ይህን ይበል እንጂ ራሱም ምርጫው ተጭበረበረ ሲል የይጣራልን ጥያቄ አቅርቧል። መጭም የትም እንደሚታወቀው ከላሻና ተከላሻ ሲኖር ዳኝነት የሚሰጥ ሶስተኛ አካል መኖሩ ግድ ነው። ይህ ሶስተኛ ወገን በእኛ በኩል ተጭበረበረ የሚለውን ጥያቄ ያያል። በገዢው በኩል ደግሞ «አልተጭበረበረም» ይላል። ይህን የሁለት ወገን ጭብጥ ይዞ ሀገር ዳኝነት ይሰጠን ነው ያልነው። እዚህ ላይ አንድ አብይ ነገር ላንላ፤ ምርጫው ተጭበረበረ ስንል «ምርጫው ተጭበረበረና ስልጣኑ ለእኛ ይሰጠን» አይደለም ያልነው። የእኛ ጥያቄ «ምርጫው ተጭበረበረና ፍትህ ይሰጠን» ነው። አሁንም ደግመን የምናነሳው ጥያቄ ድምፅ ሰጪው የኢትዮጵያ ህዝብ እንጂ ቅንጅት ወይም ምርጫ ቦርድ አይደለም። ኢህአዴግም አይሆንም። የኢትዮጵያ ህዝብ የሰጠው ድምፅ ይከበርለት፤ የተጭበረበረው ገለልተኛ ወገኖች ጭምር ባሉበት ተጣርቶ ፍትህ ይሰጠው ነው ጥያቄያችን። ይህን ዳኝነት የሚሰጡት ገለልተኝነታቸው አጠራጣሪ ነው የምንላቸው ምርጫ ቦርዱና ፍርድ ቤት መሆናቸውንም ተቀብለናል። ይህን መቀበል አስቸጋሪና ፈታኝ ቢሆንም ለሰላም ሲባል የቀረንና ያለን ብቸኛ ልማት ራጫ ይሄው በመሆኑ ለመቀበል ተገደናል።

ሲተረጽ፡- ዶ/ር ያዕቆብ የምርጫ ቦርድ ሰብሳቢና የጠ/ፍ/ቤቱ ፐ/ት አንድ ሰው በሆነበት ሁኔታ የሕዝብ ድምፅ ፍትሃዊ የሆነ ምላሽ ያገኛል ብሎ መጠበቅ ይቻላልን? ካልተገኘበት ቀጣዩ ጊዜ ያለፈውን የህዝብ ጥረት ያባክነዋል የሚል ስጋት አለ?

ዶ/ር ያዕቆብ፡- የምርጫ ቦርድ በነፃነት ያለ መስራትና ከአገዛዙ ገለልተኛ ባለመሆኑ ችግር መኖሩ በተደጋጋሚ ለብዙ ጊዜ ተገልጧል። በፍትህ ስርዓቱም ረገድ እንዳንድ ችግር ይነሩ እንጂ ሁሉም ፍርድ ቤት ሀገርና ስርዓትን ይጥሳሉ ወይም ያዛባሉ ብሎ መገመት በፍፁም አይቻልም። በተግባር እንዳየነው አንዳንድ ፍርድ ቤቶች ህጋዊ ነፃነታቸውን አስጠብቀው ከመንግስት ተቃራኒ የሆኑ ዳኝነት የሰጡባቸው ማስረጃዎች ብዙም ባይሆኑ አሉ። ለእነዚህ የፍትህ አካላት ይግባኝ በማለት ለፍትህና ለህዝብ ነፃነት እንዲገዙ ለማድረግ ይህን ጥያቄ ማቅረብ ተገቢና አስፈላጊ ነው አላለሁ። ተማፅኜችን እነዚህ የፍትህ አካላት ባልተዛባ ፍፁም ነፃ የሆኑ ዳኝነት ይሰጡናል ብለን ነው ወደ እነሱ የሄድነው፤ ወይም የምንሄደው፤ ከነዚህ ሌላ ፍትህ ይሰጡናል የምንላቸው ልማራጭ አካላት ስለሌሉም ነው ወደ እነሱ የምንሄደው። በዚህ ላይ የውጪ ታዛቢዎች የምርጫውን ሂደት ተከታትለዋል። እነዚህ ሐቁን መስጥ

ጳጳስ

ረት አድርገው የሚሰጡት አስተያየትም ቀላል ግምት የሚሰጠው አይደለም። እንደፍ ድምፅ ሰጪውን የኢትዮጵያ ህዝብ፣ ሁለተኛ የውጪ ታዛቢዎችን የህቅ መሰረት ያለው አስተያየት ተገን አድርገን በፍርድ ቤቱም ሆነ በምርጫ ቦርዱ መድረክ ላይ ጥያቄያችንን ከማትረብ ውጪ ሌላ ዕድል የለንም። በፓርቲያችን በኩል በምርጫ ቦርዱም ሆነ በፍ/ቤቱ የሚሰጠውን ውሳኔ እንቀበላለን ብለን ወስነናል። የተሰጠውን ውሳኔ ግን ህዝቡ ይቀበላል አይቀበል አናውቅም። እኛ በህዝቡ ስም ያለውን ፈቃደኝነት ወይም ዕምቢተኝነት ልንናገር እንችልም።

እኛ ቦርዱም ሆነ ፍርድ ቤቱ የሚሰጡትን ውሳኔ እንቀበላለን ብንል የእኛ እቋም እንጂ ሌላም ውሳኔው ተከክል አይደለም ወይም ተከክል ነው። ብሎ የመቀበል ወይም ያለመቀበል ስልጣን የህዝብ መሆኑን እያከበርን ነው ይህንን የምንለው። ምክንያቱም በህዝብ ድምፅ ለመደራደር ስልጣን የለንምና ነው። የእኔ ተስፋ ግን ቀረው ስልጣን ነው። ቀጣዩ እገርና ህዝብ የሚመሩት የመልካም ሰላምና የብልፅግና ጉዳና እንዳይበላሽ ኃላፊነት ያለበት እካል ሁሉ በነፃ ህሊናው ይህን ከፍተኛ አደራ ሊያስበው ይገባል የሚል ነው።

ኢትዮጵያ፡- የተጭበረበረው ድምፅ ይጣራ ዘንድ ሁለት ዋነኛ ተቃዋሚ ፓርቲዎችና ገዢው ፓርቲ የጋራ ስምምነት ላይ ደርሰዋል። ይህን ስምምነት ተግባራዊ ለማድረግ ግን መፈጸም ያለባቸው ሁኔታዎች አሉ ሲል ቅንጅት ለአንድነትና ለዲሞክራሲ በተወካዩ በኩል አስታውቋል። መንግስት በበኩሉ ቅንጅቱ ያቀረበው «ቅድመ ሁኔታ» ስምምነቱን የጣለ ነው ሲል የፖለቲካ መሪዎች፣ አባላቱንና ደጋፊዎችን ጨምሮ የምርጫ ታዛቢዎችን በቁጥጥር ስር አውሏል። ከህግ አንፃር «ቅድመ ሁኔታ» መቅረቡ ነው ወይንስ የተቃዋሚ ፓርቲ መሪና አባላቱን ማሰር ነው ስምምነቱን ጣለ የሚያሰኝ ው?

ዶ/ር ያዕቆብ፡- ስምምነቱን ቅንጅቱ መቀበሉን በፊርማው አስታውቋል። በስምምነቱ ውስጥ ቅንጅቱ እንዲህ ዓይነት ቅድመ ሁኔታ መሟላት አለበት ሲል አልጠየቀም። ስምምነቱ ብዙ ጉድለቶችና ችግሮች ቢኖሩትም በቅንጅቱ በኩል ለሰላም ሲባል «ግድ የለም በጉደለ እንቀበለው» ሲል መቀበሉን የውጪ ተመልካቾች ባለብት አስታውቋል። ከዚህ ስምምነት በኋላ የፓርቲ መሪዎች ስምምነቱን ለመተግበር አስፈላጊና ወሳኝ ያሏቸውን ጉዳዮች ጠቅሰው መግለጫ ሰጡ።

ይህም መግለጫ ስምምነቱን በአውነትና በቀና መንፈስ ከግብ ለማድረስ አስፈላጊ ያሏቸውን ወሳኝ ነጥቦች አቀረቡ እንጂ እነዚህ ቅድመ ሁኔታዎች ካልተሟሉ ስምምነቱን አናክብርም ያልንበት ሁኔታ የለም። ስምምነቱ ገዢ አካል ነውና ሊከበር ይገባል። ግን ይህን አክብረን ተግባራዊ ልናደርግ የምንችለው መከናወን ያለባቸው ዋና ዋና ጉዳዮች አሉና እነዚህን ለስምምነቱ አሰናካፊ የሆኑ ችግሮች እናስወግድ ነው የተባለው። ይህ ደግሞ ቀና በሆነ መንገድ አስተማማኝ ሰላምና ዲሞክራሲን ለማምጣት የታሰበ እንጂ ስምምነቱን ለመጣስ የቀረበ ተጨማሪ አሰናካፊ አስተያየት አልነበረም፤ አይደ

ለምንም። ለምሳሌ የፖለቲካ መሪዎች በቁጥጥር ስር ውለዋል። የፖለቲካ ፓርቲ አባላቶች በየቦታው በቁጥጥር ስር ውለዋል። ዋነኞቹ የምርጫው ሂደት ተዋናይና ማስረጃ የሆኑ የምርጫ ታዛቢዎች መላ ለመላ ማለት ይቻላል እየተለቀ መታሰባቸው ይህ ዋና ችግር ባለበት ሁኔታ ለምርጫው ውጤት ፍትሃዊ ውሳኔ ለማስገኘት የተፈረመው ስምምነት እንዴት ተግባራዊ ሊሆን ይችላል? ራሱ ስምምነቱ የሚጠይቃቸው አብይ መረጃዎች አሉ። የፓርቲ አባላቶች ችግር የምርጫውን ሂደት ያረጋገጡ ችግሮችን በተመለከተ ቃላቸውን መስጠት አለባቸው። የምርጫ ታዛቢዎችም በምርጫው ወቅት የተያዙትን መረጃዎች በግልፅ ሁኔታ በቃላቸው ማረጋገጥ ይጠበቅባቸዋል። ነገር ግን እነዚህ የስምምነቱ ተግባር ዋነኛ ኃይሎች በቁጥጥር ስር በዋለበት ሁኔታ ስምምነቱ የያዘቸውን አጀንዳዎች በተግባር ላይ ማዋል አይቻልም። ከስምምነቱ አንዱ ሁከትና ብጥብጥ በመረጋጋት ተተክቶ ፍትህ ሳይጓደል የምርጫው ውጤት እንዲጣራ ነው። ነገር ግን ብጥብጥና ሁከት አስከታይ ሁኔታ አለ ተብሎ እየተነገረ ባለበት ሁኔታስ እንዴት ተረጋግቶ ስምምነቱን ከግብ ማድረስ ይቻላል? የታሰሩት ካልተፈቱ የተጭበረበረውን የምርጫ ውጤት በሰነድ በተደገፈ የሰው ማስረጃ ማቅረብ ስለማይቻል ስምምነቱ ከወረቀት ያለፈ ተግባር አይኖረውም።

ሰው በሚገደልበት ሁኔታ፣ ሰላምና መረጋጋት በሌለበት ሁኔታ ተነጋግሮ ችግሮችን በእርጋታ መፍታት አይቻልም። ችግር አለው አልን እንጂ ለስምምነቱ ተገዢ ላለመሆን ያቀረብነው ቅድመ ሁኔታ የለም። ቅንጅቱ ስምምነቱን ለመተግበር የሚችልበት አቅም ሁሉ በሌላው ተስማሚ አካል ተሟጦ ከተጠናቀቀ ሊህሉ ዴግ ብቻውን ስምምነቱን ተግባራዊ ሊያደርገው አይቻለውም። ስምምነት ሲባል ቢያንስ ሁለት ተስማሚዎች በሚያስማማቸው መንገድ ለመሄድ የሚችሉበት ሁኔታ የግድ ያስፈልጋል። ቅንጅት ይህን ቀና መንገድ ሲጠይቅ ለስምምነቱ መሳካት ነው። አሁን በቀጥታ ስምምነቱን ለመተግበር ወደፊት መሄድ ነበረብን።

ነገር ግን ሊህሉዴግ ወደዚህ ተግባር እንዳንገባ ስምምነቱን ጣለው። ምክንያቱም ስምምነቱን አክብረው ይደራደሩ የነበሩ የፓርቲውን መሪዎች በማሰሩ ነው። ከስምምነቱ አልፎ ሊህሉዴግ የኢትዮጵያን የተለያዩ ሕጎች በሕገ-ወጥነት ጥሶ መሪዎቻችንን ማሰሩ ተጠቃሽ ነው። በቤታቸው የታገቱ መሪዎች ነበሩ። ይህ ከአስራት የሚለይ አይደለም። እንደ ሰው በነፃ ነት መቀላቀስ ካልቻለ የህሊናም ሆነ የአካል አስረኛ ሆኗል ማለት ነው። በእርግጥ ነው የፓርቲያችን መሪ እነ አቶ ኃይሉ ሻውል እስር ላይ ከቆዩ በኋላ ተፈትተዋል። ይሁን እንጂ ይህ የሕግ ጥሰት በሕገ-መንግስቱ አንቀፅ 54 መሰረት እንደ የህዝብ ተመራጭ ምክር ቤቱ አስካልፈተደ ድረስ ሊታሰር አይችልም። አዲሱ ምክር ቤት አልተቋቋመም ቢባል እንኳን የምርጫው ህግ «አንድ ተመራጭ ከባድ ወንጀል ካልሰራ፣ ወይም ወንጀል ሲሰራ እጅ ከፍንጅ ካልተገኘ በስተቀር በቁጥጥር ስር አይውልም» ይላል። ስለዚህ ሊህሉዴግ ስምምነቱን በሰሰት

ደረጃ መጣሱን እናያለን። አንደኛ፡- ተደራዳሪ የሆኑ የፓርቲ መሪዎችን በማሰሩ መደራደር አልቻልንም። ይህም ስምምነቱ እንደተጣሰ የሚገልጥ ነው። ሁለተኛ፡- ሕገ-መንግስቱን ጥሏል። አንድ የሕዝብ ተመራጭ ካለ ምክር ቤት ፍቃድ በቁጥጥር ስር ሊውል አይችልም ይለናል። ሶስተኛ፡- ገና ተመራጭ እንጂ የም/ቤት አባል አይደላችሁም ቢባል እንኳን የምርጫው ህግ አንድ ተመራጭ እጅ ከፍንጅ ካልተያዘ ወይም ከባድ ወንጀል መፈፀሙ ካልተረጋገጠ በቁጥጥር ስር አይውልም ይላል። ሊህሉዴግ ግን ይህንንም የምርጫ ህግ ጥሶ ነው በህዝብ ድምፅ አሸናፊ የሆኑ የፓርቲ መሪዎችን በቁጥጥር ስር ያዋለው። በነገራችን ላይ እኔም በትውልድ መንገዴ በህዝብ ድምፅ ለተወካዮች ም/ቤት ተመርጫለሁ፤ ይሁን እንጂ የምርጫ ህግም ሆነ ሕገ-መንግስቱ ከሚያዘው ውጪ ለአንድ ቀን ያህል ታግቻለሁ። ይህ ደግሞ በየአካባቢውና በመላው አገሪቱ የሚከናወን ሕገ-ወጥ ተግባር ነው።

ኢትዮጵያ፡- እርስዎም ለአንድ ቀን ታግተው ነበርና የነበረው ሁኔታ ምን ይመስላል?

ዶ/ር ያዕቆብ፡- ከቅንጅት ፅ/ቤት አቶ አክሉግ ከሚባለው ስራ አስፈፃሚ ጋር ወደ ቀጫኔ መድሃኒዓለም ሄድን። የሄድነው አንድ የቅንጅት አባል የሆነን ሰው ለመሸኘት ነበር። ቀጫኔ መድሃኒዓለም እንደደረስን አንድ ሌላ መኪና ተከተለን። ስንዞር አሁንም እየተከተለን ነው። እስኪ ምናልባት ይለቀን ይሆናል ብለን ወደ ጉፋ ሰፈር ሄድን። እዚያ እንደደረስን አንድ ታዋቂ ራስቶራንት ውስጥ ገባን። አሁንም የሚከታተሉን ሰዎች ነበሩ። መኪናቸውን ከፊስቶራንቱ አጠገብ አቆመ። ከአንድ ሰዓት በኋላ ተከታታዮቻችን መጡ። የፊስቶራንቱ ባለቤት ያውቀን ስለነበር የተሰጠን አንድ ለየት ያለ ክፍል ነበር። ተከታታዮቻችን አራት ወጣቶች እኛ ያለንበትን ክፍል በሩን በርግደው ገቡ። ፊት ለፊታችን ቆመ። ወደ እኔ አያመለከተ «የምንብ ቤቱን ባለቤቶች ላለማስቀየም እንጂ እዚህ እንደፋህ ነበር። አሁንም የትም አታመልጠንም። ጠብቀን እንደፋሃለን» ብሎ ዛቻውን ጀመረ።

ይህ ሰው በዕድሜ ከልጅ የሚያንስ ሳይሆን አይቀርም። ይባስ ብሎ አላዩ ላይ ምራቱን ተፋብኝ። በዕውነቱ እዘንኩ። በጣምም ደነገጥኩ። ድርጊቱ ብዙም የሚጉዳ ነገር አይደለም። ነገር ግን ያን ኢትዮጵያዊ ጨዋነት፣ ታላቅን የማክበር፣ በደግ ስነ ምግባር የማሰፋፋት መልካምና ተመስጋኝ ባህላችንን የት አደረገው? ብዬ ነው በጣም የደነገጥኩት። የፊስቶራንቱ ባለቤቶች «አባዛችሁ ውጤልን፤ ይህ የንግድ ቤት ነው። ሊበጠበጥ አይገባም» ብለው ለምነው ተከታታዮቻችንን አስወጡ። ከዚህ በኋላ በአንድ ክፍተኛ ወታደራዊ ካሚዎን የተጫኑ ወታደሮች በፊስቶራንቱ በር ላይ ፈለሱ። እንደሰማ ነው እነዚህ ወታደሮች እስከ ዕኩለ ሌሊት ድረስ እኛን እግተው ቆይተዋል። እኛ በተገኘን በት ጊዜ አንዳንድ ተቀማጭነታቸው አዲስ እበባ የሆኑ አምባሳደሮች ለአቶ በረከት ስምጽን በስልክ «እነዚህን ወታደሮች አንሳ፤ የታገቱትን ሰዎች ደግሞ ወደሚፈልጉበት ቦታ አድርሱ» ብለው ጠየቁት። (ወደ ገፅ 28 ዞሯል)

ቅንጅትና ምርጫ ሰርድ በፍርድ አደባባይ

ቅንጅት ለሰነድነትና ለዲሞክራሲ ብሄራዊ ምርጫ ሰርድ በተባለው ተቋምና በጠ/ሚ/ር መስላከር ዳዊ ከሰ መመስረት ይታወቃል። ጠ/ሚ/ር ገንቦት 7/1997 ምስት የሰነድ መመሪያ ወይም ያመጡት የአስተዳደር ገዢ አዋጅ የሀገሪቱን ሕገ-መንግስት የተባረረ። ለህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት የተሰጠውን መብት የተጋረ ነው በሚል የቀረበውን ክስ፣ ፍ/ቤቱ ህገ-መንግስት አማራ ስሚዛብውና በፈዴራሽን ምክር ቤት ስር ላለው ተቋም ላከ። የፈዴራሽን ምክር ቤት በአህአዴግ ሰዎች የተሞላ እና የጠ/ሚ/ርን ስጋ ለባ ስነት የሚጠራጠር። ከህጻናት የተሳሉ ሰዎች የተሰበሰቡበት በመሆኑ፣ ፍ/ቤቱ ጉዳዩን ወደ ፈዴራሽን ምክር ቤት ሲላክ ከሰ ውድቅ መሆኑን የሚያገልግል ነበር።

የህገ-መንግስት አማራ ጉዳላ የሚዛብው በፈዴራሽን ምክር ቤት ስር ያለው ተቋም የምርጫ ሰርድ ሊቀመንበር፣ የጠ/ፍ/ቤት ፕረዚዳንት በሰብሳቢነት የሚመራበት በመሆኑ፣ እንደ ምርጫው ውጤት ሁሉ፣ ውሳኔው እንደሚዛባ ከመነሻው የታወቀ ነበር። ምርጫ ሰርድ ገዢዎቹ ውጤት እያሉ የሚያወጣው ሪፖርት ህገ-መንግስት ስለሆነ ይቀም ሲል ቅንጅት በምርጫ ሰርድ ላይ ያቀረበው ክስ በፈዴራሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት 1ኛ ፍትሃ ብሄር ችሎት ሲታይ ቀይቶ ሰኔ 2 ቀን 1997 ከቀትር በፊት ውሳኔ ሰጥቶበታል። የቅንጅት ጠበቆች እና የምርጫ ሰርድ ጠበቆች ያቀረቡትን መከራከሪያ የመረመረው ይኸው ፍ/ቤት በተጠቀሰው ቀን በሰጠው ውሳኔ ገዢዎቹ ውጤት በሚል ሲገለፅ የቆየው እንዲቆም አዛዘነ።

እህአዴግ አሸናፊ የተባለበትንም ውጤት ሸሯ። ይህም ውሳኔ በመንግስት ሚዲያዎች እንዲገለፅ ትዕዛዝ አስተላልፏል። ሆኖም ይህንን የፍ/ቤቱን ውሳኔ የፍ/ቤቱ ፕረዚዳንት አገደውት ከቆዩ በኋላ ጉዳዩን በይገባኝ ወደ ጠቅላይ ፍ/ቤት ወስደውታል። ይህም እህአዴግ የፍትህ ስርዓቱን በኃላፊነት ባለቀመጣቸው ወይም ፕረዚዳንት እያሉ በሾማቸው ገለልዮች አማካይነት የራሱ መጠቀሚያ እያደረገው ስለመሆኑ ግላዊ ነው ሲሉ ታዛቢዎች ይተቻሉ። ስለመሆኑ የቅንጅት ክስና የመከራከሪያ ፕብላንት ምንድ ነው? የብሄራዊ ምርጫ ሰርድ መከራከሪያ? ሰኔ 2/1997 ፍ/ቤት ከሰጠው ውሳኔ ላይ መረዳት ይቻላልና ሙሉ ውሳኔው ቀጥሎ ቀርቧል።

የክ/ቁጥር 39466

ዳኛ፡ ያለው ተሾመ

ክላሽ፡ ቅንጅት ለአንድነትና ለዲሞክራሲ

ተከላሽ፡ ብሄራዊ ምርጫ ሰርድ

(በውሳኔው ዕለት- በቅንጅት በኩል የቀረበት ጠበቃ ምህረተኛ ልዑል፣ በምርጫ ሰርድ በኩል የቀረበት መብራቲ ዮሐንስና ሚሊዮን አሰፋ)

ውሳኔ

መዝገቡ ሊቀርብ የቻለው ክላሽ (ቅንጅት ለአንድነትና ለዲሞክራሲ) በ 23/9/97 ዓ.ም በተፃፈ የክስ ማመልከቻ ክላሽ እግባብ ባለው ህግ መሰረት የተመዘገበና ዕውቅና ያለው የፖለ

የቅንጅት ጠበቃ ምህረተኛ ልዑል

ቲካ ፓርቲ ሲሆን በ7/9/97 ዓ.ም በተካሄደው 3ኛው ሀገር አቀፍ ምርጫ ተሳትፎ እስከ አሁን ባለው መረጃ መሰረት በርካታ መቀመጫዎችን ለተወካዮች ምክር ቤትና ለክልል ምክር ቤቶች አሸንፏል።

ይሁንና በቀድሞ ምርጫ የእስራት፣ የግድያ፣ የአፈና፣ የድብደባና፣ የመሳሰሉት ተግባራት በገዢው ፓርቲ መፈፀማቸውን፣ እነዚህ ድርጊቶችም በምርጫው ቀን መቀጠላቸውን እንዲሁም ደግሞ በድህረ ምርጫ የምርጫ ጊዜ ንፍቀጠራን ማንተት፣ ታዛቢዎችን ማባረርና፣ ማሰር ቆጠራው እንዳይካሄድ ማድረግና ኮርጆ መቀማትና ተመሳሳይ የሆኑ የማጭበርበር ድርጊቶች በገዢው ፓርቲ መፈፀማችን ከላከ በማረጋገጡ እነዚህ ድርጊቶች በተፈፀሙባቸው በ139 የምርጫ ክልሎች ጉዳዩ ተጣርቶ ድጋሚ ምርጫ እንዲካሄድ ውሳኔ እንዲሰጥ ከላከ 34 ገፅ ዝርዝር አቤቱታ ለተከላከለ (ብሄራዊ የምርጫ ሰርድ) አቅርቧል። ተከላከለ በአ/ቁ/11/87 አንቀጽ 5/ቀ እና ለ/ቁ/438/97 አንቀጽ 2/4ኛ መሰረት የምርጫ ጉድለቶችን ማረም፣ ለተረቡ ቅሬታዎች ውሳኔ መስጠት እንዲሁም ደግሞ እንደ ጉዳዩ ዓይነትና ጥልቀት ውጤት መሰረዝና አዲስ ምርጫ እንዲካሄድ የማዘዝ ሀላፊ ነት አለበት። ከጉዳዩ ባህርይ አንፃር ውሳኔው በአፋጣኝ መስጠት ያለበት ስለመሆኑ የሚያጠራጥር አይደለም።

ከላይ እንደተገለፀው ከላከ በ139 የምርጫ ክልሎች በገዢው ፓርቲ የማጭበርበር ተግባራት መፈፀማቸውን በመግለፅ ተከላከለ ውሳኔ እንዲሰጥበት አቤቱታ አቅርቧል። በኢትዮጵያ የምርጫ ህግ አ/ቁ.111/87 የምርጫ ውጤቶችን ስለመግለጥ ለቦርዱ የተሰጠው ስልጣን የተረጋገጠ ውጤቶችን ብቻ መግለፅ እንደሆነ የምርጫ ውጤቶችን የማረጋገጥና በይፋ የማሳወቅ «to confirm electoral results and officially announcement» /በማለት በአዋጅ አንቀጽ 5/1/87 በግልፅ ተደንግጓል። የዚህ ድንጋጌ ዓላማም ሳይረጋገጡ በሚገለፁ ውጤቶች በመራጩ ህዝብ ዘንድ ሊፈጠር የሚችለውን ግራ መጋባት እና አለመረጋጋት ለማስቀረት መሆኑን ግልጽ ነው። ማንም ሊረዳው እንደሚችለውም በአንድ ክፍል የምርጫ ውጤት ላይ ቅሬታ ከቀረበ ለቅሬታው ውሳኔ ሳይሰጥ ውጤቱን በይፋ ለህዝብ መግለፅ አመክሮአዊ አይደለም።

በዚህ መሰረት የማጭበርበር ተግባር ተፈፅሟል በሚል ከላከ ያቀረበው አቤቱታ ውሳኔ እስከሚያገኝ ድረስ ቅሬታ የቀረበባቸውን የምርጫ ክልሎች በተመለከተ ከክልሎች የመጡለትን ውጤቶች ለህዝብ በይፋ እንዳይገለፅ ከላከ ጠይቆ ቦርዱም ውጤቶቹ እንደማይገለፁ ለከላከለ አመራሮች ከቦርዱ ሃላፊ በቃል ተነግሮአቸው የነበረ በሆነም ተከላከለ በአግባቡ የተረጋገጠ ውጤት ብቻ በይፋ እንዲገለፅ የሚያስገድደውን የህግ ድንጋጌ በመተላለፍ ጊዜያዊ ውጤት

ት በሚል ሽፋን ቅሬታ የቀረበባቸውን የምርጫ ክልሎች ውጤቶች በይፋ እየገለፁ ይገኛል። በመሆኑም የማኅበርበር ተግባር የተፈፀመባቸውን የምርጫ ክልሎች ውጤት በይፋ መግለፅ የመረጠውን በሚያውቀው ህዝብ ዘንድ ከፍተኛ ውዝንብርና ተስፋ የመቀረጥ ስሜት እየፈጠረና የከላሽን ገለልተኝነት ጥያቄ ውስጥ እያስገባ ይገኛል።

በውጤቱም ተከላሽ በራሱ ማቋቋሚያ አዋጅ እና በሀገሪቱ የባላይ ህግ ምርጫን በአግባቡ ለማስፈፀም የተሰጠውን ሃላፊነት እየጣሰ መሆኑን የሚያስረዳ ነው። ስለዚህ ከላሽ ቅሬታ ካቀረበባቸው የምርጫ ክልሎች ተከላሽ እስካሁን ውጤቱን በይፋ ያልገለፀውን በተመለከተ ለተከላሽ የቀረበው ቅሬታ ውሳኔ እስኪሰጠው ድረስ ውጤቱ በይፋ ለህዝብ እንዲገለፅ እንዲታዘዝ፣ ተከላሽ ከላሽ ቅሬታ ያቀረበባቸውንና እስካሁን በይፋ የተገለጹትን የምርጫ ክልል ውጤቱን በተመለከተ የምርጫውን ውጤትና አፈፃፀም ጋር በተገኘን ቅሬታ የቀረበ በት መሆኑንና ወደፊት ጉዳዩ ተጣርቶ ውሳኔ የሚያገኝ እንደሆነ፣ እስከ ለሁን ለህዝብ ይፋ የተደረገውም ያለ አግባብ መሆኑን በይፋ ለህዝብ እንዲገለፅ እንዲታዘዝ፣ ከላሽ በዚህ ክስ ያወጣውን ወጪዎች በተመለከተ ተከላሽ እንዲተካ እንዲታዘዝ ከላሽ ፍ/ቤቱን ጠይቋል።

ለዚህ ማስረጃ ከላሽ በ139 የምርጫ ክልሎች የተለያዩ የማኅበርበር ተግባራት በገዢው ፓርቲ መፈፀማቸውን በመግለፅ ቦርዱ ውሳኔ በመስጠት ድጋሚ ምርጫ እንዲደረግ አቤቱታ ያቀረበበት እና 15 ገፅ ከቦርዱ ድህረ ገፅ ላይ የተገኘ በሚል ዝርዝር ቀርቧል።

ተከላሽ ለዚህ በሰጠው መልስ በመጀመሪያ መቃወሚያነት ክስ በፍ/ቤቱ/ሰ/ሰ/ሰ 45 መፅሀፍ የክስ አቀራረብና አመሰራረት መሰረት የቀረበ ባለመሆኑ መልስ ለመስጠት እጅግ አስቸጋሪ ነው። ተከላሽ በህግ የተጣለበትን ጋላፊነት በሚገባ ተወጥቷል። ስለዚህ የመጣስ ተግባር እንዲወገድ ተብሎ የቀረበው ርዕስ አግባብነትና ሀጋዊነት የሌለው ነው። የተጣሰ ህግም የለም። ከላሽ የጠቀሳቸው አንቀጾች ስር ያሉት ጉዳዮች ሊታዩ የሚችሉት በይግባኝ ነው። ስለዚህ በመጀመሪያ ደረጃ አቤቱታ መልክ ክስ ስለቀረበ ፍ/ቤቱ ስልጣን የለውም። ቦርዱ ውሳኔ ወይም ትዕዛዝ ስለመስጠቱ ወይም ከባድ የአሰራር ግድፈቶች ስለመፈፀማቸው የከላሽ ክስ አያስረዳም። በማስረጃ ዝርዝር የቀረበት ሀታታዎችም ክሱን አይደግፉም። አ/ቁ 438/1997 አንቀፅ 24 ለፍ/ቤቱ ስልጣን የሚሰጥ አይደለም።

ከዚህ ሌላ ተከላሽ ክስ በይርጋ ቀሪ ነው። ይሄው የምርጫ አዋጆችና መስከረም 1997 ዓ.ም የወጣው የኢትዮጵያ ብሄራዊ የምርጫ ቦርድ ፅ/ቤት የምርጫ አፈፃፀም ስነ-ስርዓት «ማንዋል» በግልፅ የተቀመጠውን አልተከተለም። ከላሽ አቤቱታውን ማቅረብ የነበረበት ለቅሬታው ምክንያት የሆነው ድርጊት እንደተፈፀመ ወዲያውኑ በየደረጃው ስልጣን ላላቸው አካላት የአቤቱታ አቀራረብ ሂደት ከስረ መሰረቱ ስርዓትን ያልተከተለና በይርጋ ቀሪ የሆነ ነው ብለው ለፍሬ ጉዳዩ በሰጡት መልስ ከላሽ ምርጫ ተጭበርብሯል ድጋሚ ምርጫ ይካሄድ ላለው እነዚህ ድርጊቶች ያልተፈፀሙ መሆኑን ቸው ተደጋግሞ የተረጋገጠ ስለሆነ ከላሽ በፈለገው መልኩ ህግና መመሪያዎች አይቀየሩም።

ስለዚህ አባባሉ ተቀባይነት የለውም። ተከላሽ በህጉ መሰረት እየሰራ ነው። ከላሽ ተፈፀመ የሚላቸውን ተግባራት በማስረጃ አረጋግጦ በተሰጠው ጊዜ ማቅረብና ማስወሰን ሊኖርበት ይህ ነገር አላደረገም። እንደዚሁም ያቀረበው ማስረጃ የለም። ከላሽ አ/ቁ 111/1987 አንቀፅ 5/1/በ ላይ ማረጋገጡን በተመለከተ ለገለፀው ተከላሽ በተለያዩ ደረጃዎች የማረጋገጥ ሀሳታዎች ሀላፊነትና ስልጣን እንዳለው በህጉ የተረጋገጠ ነው።

ለዚህም የምርጫ ውጤቶችን ለመራጨ ህዝብ በይፋ የማሳወቅ ጋላፊነቱ የሚወጣባቸው ልዩ ልዩ ቅደም ተከተልና ተስፋዊ መመሪያዎች መሰረት እየተሰራባቸው ይገኛሉ። ከላሽ ማረጋገጥ የሚለውን ቃል ያልሆነ ትርጉም ለመስጠት ሞክሯል። ነገር ግን የህግም፣ የፍሬ ነገርም ድጋፍ ስለሌለው እንዲታለፍ ተከላሽ ውጤቱን የመግለፅ ሀጋዊ ስልጣን አለው። ጊዜ ላይ የተባለው እንዳንድ እርምጃ የሚያስፈልጋቸውን ጉዳዮች ለማሳየት ነው። ውጤቱን በመግለፅ ውዝንብር የለም። ከላሽ የጠየቁት ጻኝነት ተከላሽ በህጉ መንግስቱ፣ በምርጫ ህጉ፣ ደንቦችና መመሪያዎች የተዘረዘሩትን ጋላፊነትን እንዲፈፅሙ መጠየቅ ስለሆነ አግባብነት የለውም። እስካሁን ለህዝብ ይፋ የተደረጉት ውጤቶች እንኳን የሌላቸው በመሆናቸው ከላሽ ውጤቱ የተገለፀው ያለ አግባብ መሆኑን ለህዝብ የሚገልፅበት ምክንያት የለም። በመሆኑም ጥያቄው ተቀባይነት የለውም እንዲባልን እናመለከታለን። ከላሽ የህዝብ ድምፅ የተቀማባቸው ክልሎች ሲል ያቀረበው በዝርዝር ማስረጃ አልተረጋገጠም። የከላሽ ወጪና ኪሳራ ተገቢ አይደለም። ምክንያቱም ክስ አግባብነት የለውም። ለተከላሽ ወጪና ኪሳራ ይከፈለን ሲሉ አቅርበዋል።

ከዚህ ቀጥሎ የቃል ክርክር የተደረገ ሲሆን ለቀረቡት መቃወሚያዎች ከላሽ የአቤቱታ ማቅረቢያን በተመለከተ የዚህ ፍ/ቤት የይግባኝ ስልጣን ሌላ ነው። አንቀፅ 72 /4/ በአዋጁ አንቀፅ 73 ላይ ግን ቦርዱን የአሰራር ግድፈት አስመልክቶ የሚቀርበው ይግባኝ ሳይሆን ቀጥታ አቤቱታ ነው ካሉ በኋላ የጊዜ ገደብም የለም ብለዋል። ከዚህ ውጭ ግራ ቀኝ ሰፋ ባለ ሀሳታ የቃል ክርክር አድርገዋል። ዝርዝሩ ከመዝገቡ ውስጥ ይገኛል። ፍ/ቤቱም ከቃል ክርክሩ በኋላ ጭብጦች በማለት የስልጣን፣ የይርጋና የክስ ስነ-ስርዓት አለማክበር መቃወሚያዎች ተገቢ መሆን አለመሆኑ እንዲሁም ተከላሽ ውጤት ጊዜያዊ ብሎ ለመግለፅ ስልጣን አለው ወይንስ የለውም የሚሉትን ይሟላል።

ፍ/ቤቱም የቀረበለትን መርምሮአል። በዚህም መሰረት የተከላሽን መቃወሚያዎች በቅድሚያ መርምሮአል። በዚህም መሰረት ተከላሽ የከላሽ ክስ የፍ/ቤቱ/ሰ/ሰ/ሰ/ሰ 4ተኛ መፅሐፍ አልተከተለም ላሉት ይህ በፍ/ቤቱ/ሰ/ሰ/ሰ/ሰ/ቁ 244 ስር የሚወድቅ መቃወሚያ ባለመሆኑና ክሱን ከማቅረብ የሚያግድ ነገር ስላልሆነ መቃወሚያውም ያልተሟላውን ነገር በግልፅ ስላልቀመጠ አልተቀበልኩትም።

ተከላሽ ፍ/ቤቱ ጉዳዩን ለማየት ስልጣን የለውም በማለት መቃወሚያ ያቀረበውን በተመለከተ ከላሽ ፍ/ቤቱ በአ/ቁ 111/87 አንቀፅ 73 እንዲሁም በተሻሻለው አ/ቁ. 438/97 አንቀፅ 24 ስር ስልጣን አለው ያሉ ሲሆን ተከላሽ ጥያቄው በይግባኝ እንጂ በፀጥታ ክስ አይቀርብም

ብለዋል። ቦርዱም ትዕዛዝ ወይም ውሳኔ አልሰጠም ሲሉ አቅርበዋል። ከከላሽ ክስ ጉዳዩ ሲታይ ተከላሽ ቅሬታ አቅርቦ እያለ ጊዜያዊ የምርጫ ውጤት መግለፅ ህጉ ሳይፈቅድለት ይህን አድርጓል የሚል ነው። በቅድሚያ ቦርዱ ጊዜያዊ ውጤት መግለፅ ጊዜያዊ ውጤት ለመግለፅ መወሰኑን ያሳያል። ስለዚህ በአንቀፅ 73 ግለፅ መወሰኑን ያሳያል። የግድ ውሳኔው ውሳኔ የሚለውን ይጠቁማል። የግድ ውሳኔው በጽሁፍ መሆን የለበትም። ይህ እንኳን ቢታይ በጽሁፍ መሆን የለበትም። ይህ እንኳን ቢታይ ለፍ በአንቀፅ 73 አርእስት ላይ ከባድ የአሰራር ግድፈቶች በሚል ስለተጠቀሰ ቦርዱ ጊዜያዊ ውጤት መግለፅ የአሰራር ሀሳታ በመሆን ይህ ከባድ ግድፈት አለበት ተብሎ በከላሽ መቅረብ አንቀፅ 73 ላይ የተቀመጠውን የሚያሟላ ነው። ስለዚህ ፍ/ቤቱ በተጥታ ጉዳዩን ሊያይ ይችላል። በአ/ቁ. 111/87 አንቀፅ 52፣ 69፣ 70፣ 71 እና 72 በተለያዩ አንቀጾች ላይ የተቀመጡት ይግባኞች ከተያዘው ጉዳይ ጋር ስለማይገናኙ ጉዳዩ በይግባኝ የሚታይ አይደለም።

ይርጋን በተመለከተ ተከላሽ ጉዳዩ በይርጋ ይታገዳል ያሉ ሲሆን፣ ከላሽ በቃል ክርክር ክስ የጊዜ ገደብ የለውም ብለዋል። ተከላሽ በይርጋ ይቋረጣል ይበል እንጂ የትኛው የይርጋ ድንጋጌ እንዳለፈ ህጉን አልጠቀሱም። አ/ቁ. 111/1987 አንቀፅ 73 ደግሞ ከላሽ እንዳለው በግልፅ የጊዜ ገደብ ስላልቀመጠ ክስ የማቅረቢያ ጊዜ አልፎበታል የሚባል ሆኖ አላገኘ ሁኔታም። ወደ ፍሬ ጉዳዩ ስንመጣ በ26/9/97 ዓ.ም በዋለው ትሉት በተያዘው ጥብጥ ተከላሽ ቅሬታ የቀረበባቸውን ጊዜያዊ ምርጫ ውጤቶችን መግለፅ ይችላል ወይስ አይችልም የሚለው ነው። ለዚህ ምላሽ ለማግኘት ህጉን ስንመለከት አ/ቁ. 111/87 ቦርዱ ስልጣንና ተግባር በሚለው አኳኑ 5/1/በ ላይ የምርጫ ውጤቶች የማረጋገጥና በይፋ የማሳወቅ ስልጣንና ተግባር እንዳለው ሲገልፅ ይህ አንቀፅ በአንግሊዝኛው «to confirm electoral results and officially announce some» ይላል ይህም ትርጉም እንደሚለጥ ስንቃኝ confirm የሚለው ቃል mitra's legal and commercial Dictionary /5th ed. by A.N. SAHA, Eastern law house, 1999/ ላይ is to ratify to accept as true or accurate ይላል። ይህ ማለት አረጋግጦ እውነት ነው ብሎ መቀበልን ያሳያል። በመሆኑም ቀጥታ ገልብጦ የመንገርን ብቻ ሳይሆን እውነት ነው ብሎ መቀበልንም ይጠቁማል። በሌላ አነጋገር እውነቱንም ማሳራት ያካትታል ማለት ነው። የአማርኛው ማረጋገጥ የሚለው ቃል ከዚህ የተለየ ትርጉም የለውም። ውጤቱን ማሳራት መርምሮ እውነት ነው ብሎ ማሳወቅን ይጠቁማል። ስለሆነም የቦርዱ ስራ ከስሩ ካሉት ምርጫ አካላት የመጡለትን ውጤቶች በተጥታ ገልብጦ ማስቀመጥ ብቻ ሳይሆን ሃቱን ማሳራት አለበት ማለት ነው። ከዚህ በኋላ ነው ውጤቱን መግለፅ ያለበት። አ/ቁ.111/1987 አንቀፅ 65 የጣቢያና የወረዳ ውጤት ብቻ ስለሚገልፅ ቦርዱ የሚገልፀውን ውጤት አያመለክትም። አንቀፅ 66 እና 67 ተከላሽ በቅሉት እንደገለፁት ደግሞ የመጨረሻው ውጤቱን የሚያመለክቱ ነገሮች ስለሆኑ ከጊዜያዊ ውጤት ጋር አይገናኙም። ስለሆነም ከላይ በተገለፀው ትርጉም ቦርዱ ከጣቢያና ከወረዳ የደረሰውን ብቻ እውነቱን ሳያጣሩ ጊዜያዊ ብሎ እንዲገልፅ ህጉ አይፈቅድትም። በመሆኑም

ት በሚል ሽፋን ቅሬታ የቀረበባቸውን የምርጫ ክልሎች ውጤቶች በይፋ እየገለፁ ይገኛል። በመሆኑም የማኅበርበር ተግባር የተፈፀመባቸውን የምርጫ ክልሎች ውጤት በይፋ መግለፁ የመረጠውን በሚያውቀው ህዝብ ዘንድ ከፍተኛ ውዝንብርና ተስፋ የመቀረጥ ስሜት እየፈጠረና የክላሽን ገለልተኝነት ጥያቄ ውስጥ እያስገባ ይገኛል።

በውጤቱም ተከላሽ በራሱ ማቋቋሚያ አዋጅ እና በሀገሪቱ የበላይ ህግ ምርጫን በአግባቡ ለማስፈፀም የተሰጠውን ሃላፊነት እየጣሰ መሆኑን የሚያስረዳ ነው። ስለዚህ ክላሽ ቅሬታ ካቀረበባቸው የምርጫ ክልሎች ተከላሽ እስካሁን ውጤቱን በይፋ ያልገለፀውን በተመለከተ ለተከላሽ የቀረበው ቅሬታ ውሳኔ እስኪሰጠው ድረስ ውጤቱ በይፋ ለህዝብ እንዳይገለፅ እንዲታዘዝ፣ ተከላሽ ክላሽ ቅሬታ ያቀረበባቸውንና እስካሁን በይፋ የተገለጹትን የምርጫ ክልል ውጤቱን በተመለከተ የምርጫውን ውጤትና አፈፃፀም ጋር በተገኘን ቅሬታ የቀረበ በት መሆኑንና ወደፊት ጉዳዩ ተጣርቶ ውሳኔ የሚያገኝ እንደሆነ፣ እስከ ለሁን ለህዝብ ይፋ የተደረገውም ያለ አግባብ መሆኑን በይፋ ለህዝብ እንዲገለፅ እንዲታዘዝ፣ ክላሽ በዚህ ክስ ያወጣውን ወጪዎች በተመለከተ ተከላሽ እንዲተካ እንዲታዘዝ ክላሽ ፍ/ቤቱን ጠይቋል።

ለዚህ ማስረጃ ክላሽ በ139 የምርጫ ክልሎች የተለያዩ የማኅበርበር ተግባራት በገዢው ፓርቲ መፈፀማቸውን በመግለፅ ቦርዱ ውሳኔ በመስጠት ድጋሚ ምርጫ እንዲደረግ አቤቱታ ያቀረበበት እና 15 ገፅ ከቦርዱ ድህረ ገፅ ላይ የተገኘ በሚል ዝርዝር ቀርቧል።

ተከላሽ ለዚህ በሰጠው መልስ በመጀመሪያ መቃወሚያነት ክስ በፍ/ቤቱ/ሰ/ሰ/ሰ 45 መፅሀፍ የክስ አቀራረብና አመሰራረት መሰረት የቀረበ ባለመሆኑ መልስ ለመስጠት እጅግ አስቸጋሪ ነው። ተከላሽ በህግ የተጣለበትን ሃላፊነት በሚገባ ተወጥቷል። ስለዚህ የመጣስ ተግባር እንዲወገድ ተብሎ የቀረበው ርዕስ አግባብነትና ህጋዊነት የሌለው ነው። የተጣሰ ህግም የለም። ክላሽ የጠቀሳቸው አንቀጾች ስር ያሉት ጉዳዮች ሊታዩ የሚችሉት በይግባኝ ነው። ስለዚህ በመጀመሪያ ደረጃ አቤቱታ መልክ ክስ ስለቀረበ ፍ/ቤቱ ስልጣን የለውም። ቦርዱ ውሳኔ ወይም ትዕዛዝ ስለመስጠቱ ወይም ከባድ የአሰራር ግድፈቶች ስለመፈፀማቸው የክላሽ ክስ አያስረዳም። በማስረጃ ዝርዝር የቀረቡት ሀብታሞችም ክሱን አይደግፉም። እ/ቁ 438/1997 አንቀጽ 24 ለፍ/ቤቱ ስልጣን የሚሰጥ አይደለም።

ከዚህ ሌላ ተከላሽ ክስ በይርጋ ቀሪ ነው። ይሄው የምርጫ አዋጆችንና መስከረም 1997 ዓ.ም የወጣው የኢትዮጵያ ብሄራዊ የምርጫ ቦርድ ፅ/ቤት የምርጫ አፈፃፀም ስነ-ስርዓት «ማንዋል» በግልፅ የተቀመጠውን አልተከተለም። ክላሽ አቤቱታውን ማቅረብ የነበረበት ለቅሬታው ምክንያት የሆነው ድርጊት እንደተፈፀመ ወዲያውኑ በየደረጃው ስልጣን ላላቸው አካላት የአቤቱታ አቀራረብ ሂደት ከስረ መሰረቱ ስርዓትን ያልተከተለና በይርጋ ቀሪ የሆነ ነው ብለው ለፍሬ ጉዳዩ በሰጡት መልስ ክላሽ ምርጫ ተጭበርብሯል ድጋሚ ምርጫ ይካሄድ ላለው እነዚህ ድርጊቶች ያልተፈፀሙ መሆናቸው ተደጋግሞ የተረጋገጠ ስለሆነ ክላሽ በፈለገው መልኩ ህግና መመሪያዎች አይቀየሩም።

ስለዚህ አባባሉ ተቀባይነት የለውም። ተከላሽ በህግ መሰረት እየሰራ ነው። ክላሽ ተፈፀሙ የሚላቸውን ተግባራት በማስረጃ አረጋግጦ በተሰጠው ጊዜ ማቅረብና ማስወሰን ሲኖርበት ይህንን አላደረገም። እንደዚሁም ያቀረበው ማስረጃ የለም። ክላሽ እ/ቁ 111/1987 አንቀጽ 5/1/በ ላይ ማረጋገጡን በተመለከተ ለገለፀው ተከላሽ በተለያዩ ደረጃዎች የማረጋገጥ ሀሳቦችና ስልጣን እንዳለው በህግ የተረጋገጠ ነው።

ለዚህም የምርጫ ውጤቶችን ለመራጨ ህዝብ በይፋ የማሳወቅ ሃላፊነቱ የሚወጣባቸው ልዩ ልዩ ቅደም ተከተል የሚኖራቸው በመመሪያዎች መሰረት እየተሰራባቸው ይገኛሉ። ክላሽ ማረጋገጥ የሚለውን ቃል ያልሆነ ትርጉም ለመስጠት ሞክሯል። ነገር ግን የህግም፣ የፍሬ ነገርም ድጋፍ ስለሌለው እንዲታለፍ ተከላሽ ውጤቱን የመግለፅ ህጋዊ ስልጣን አለው። ጊዜ አዊ የተባለው እንዳንድ እርምጃ የሚያስፈልጋቸውን ጉዳዮች ለማሳየት ነው። ውጤቱን በመግለፅ ውዝንብር የለም። ክላሽ የጠየቁት ዳኝነት ተከላሽ በህግ መንግስቱ፣ በምርጫ ህጉ፣ ደንቦችና መመሪያዎች የተዘረዘሩትን ሃላፊነትን እንዳይፈፅሙ መጠየቅ ስለሆነ አግባብነት የለውም። እስካሁን ለህዝብ ይፋ የተደረጉት ውጤቶች እንኳን የሌላቸው በመሆናቸው ክላሽ ውጤቱ የተገለፀው ያለ አግባብ መሆኑን ለህዝብ የሚገልፅበት ምክንያት የለም። በመሆኑም ጥያቄው ተቀባይነት የለውም እንዲባልን እናመለከታለን። ክላሽ የህዝብ ድምፅ የተቀማባቸው ክልሎች ሲል ያቀረበው በዝርዝር ማስረጃ አልተረጋገጠም። የክላሽ ወጪና ኪሳራ ተገቢ አይደለም። ምክንያቱም ክስ አግባብነት የለውም። ለተከላሽ ወጪና ኪሳራ ይከፈላል ሲሉ አቅርበዋል።

ከዚህ ቀጥሎ የቃል ክርክር የተደረገ ሲሆን ለቀረቡት መቃወሚያዎች ክላሽ የአቤቱታ ማቅረቢያን በተመለከተ የዚህ ፍ/ቤት የይግባኝ ስልጣን ሌላ ነው። አንቀጽ 72 /4/ በአዋጁ አንቀጽ 73 ላይ ግን ቦርዱን የአሰራር ግድፈት አስመልክቶ የሚቀርበው ይግባኝ ሳይሆን ቀጥታ አቤቱታ ነው ካሉ በኋላ የጊዜ ገደብም የለም ብለዋል። ከዚህ ውጭ ግራ ቀኝ ሰፋ ባለ ሀሳብ የቃል ክርክር አድርገዋል። ዝርዝሩ ከመዝገቡ ውስጥ ይገኛል። ፍ/ቤቱም ከቃል ክርክሩ በኋላ ጭብጦች በማለት የስልጣን፣ የይርጋና የክስ ስነ-ስርዓት አለማካበር መቃወሚያዎች ተገቢ መሆን አለመሆኑ እንዲሁም ተከላሽ ውጤት ጊዜያዊ ብሎ ለመግለፅ ስልጣን አለው ወይንስ የለውም የሚሉትን ይሟሉ።

ፍ/ቤቱም የቀረበለትን መርምሮአል። በዚህም መሰረት የተከላሽን መቃወሚያዎች በቅድሚያ መርምሮአል። በዚህም መሰረት ተከላሽ የክላሽ ክስ የፍ/ቤቱ/ሰ/ሰ/ሰ 4ተኛ መፅሐፍ አልተከተለም ላሉት ይህ በፍ/ቤቱ/ሰ/ሰ/ሰ/ቁ 244 ስር የሚወድቅ መቃወሚያ ባለመሆኑና ክሱን ከማቅረብ የሚያግድ ነገር ስላልሆነ መቃወሚያውም ያልተሟላውን ነገር በግልፅ ስላልተመለከተ አልተቀበልኩትም።

ተከላሽ ፍ/ቤቱ ጉዳዩን ለማየት ስልጣን የለውም በማለት መቃወሚያ ያቀረበውን በተመለከተ ክላሽ ፍ/ቤቱ በእ/ቁ 111/87 አንቀጽ 73 እንዲሁም በተሻሻለው እ/ቁ 438/97 አንቀጽ 24 ስር ስልጣን አለው ያሉ ሲሆን ተከላሽ ጥያቄው በይግባኝ እንዲሁ በፀጥታ ክስ አይቀርብም

ብለዋል። ቦርዱም ትዕዛዝ ወይም ውሳኔ አልሰጠም ሲሉ አቅርበዋል። ክላሽ ክስ ጉዳዩ ሲታይ ተከላሽ ቅሬታ አቅርቦ እያለ ጊዜአዊ የምርጫ ውጤት መግለፁ ህጉ ሳይፈቅድለት ይህን አድርጓል የሚል ነው። በቅድሚያ ቦርዱ ጊዜአዊ ውጤት መግለፁ ጊዜያዊ ውጤት ለመግለፅ መወሰኑን ያሳያል። ስለዚህ በአንቀጽ 73 ግለፅ የሚለውን ይጠቀማል። የግድ ውሳኔው ውሳኔ የሚለውን ይጠቀማል። ይህ እንኳን ቢታ በጽሁፍ መሆኑን የለበትም። ይህ እንኳን ቢታ ለፍ በአንቀጽ 73 አርእስት ላይ ከባድ የአሰራር ግድፈቶች በሚል ስለተጠቀሰ ቦርዱ ጊዜአዊ ውጤት መግለፁ የአሰራር ሀሳብ በመሆኑ ይህ ከባድ ግድፈት አለበት ተብሎ በክላሽ መቅረብ አንቀጽ 73 ላይ የተቀመጠውን የሚያሟላ ነው። ስለዚህ ፍ/ቤቱ በቀጥታ ጉዳዩን ሊያይ ይችላል። በእ/ቁ 111/87 አንቀጽ 52፣ 69፣ 70፣ 71 እና 72 በተለያዩ አንቀጾች ላይ የተቀመጡት ይግባኞች ከተያዘው ጉዳይ ጋር ስለማይገናኙ ጉዳዩ በይግባኝ የሚታይ አይደለም።

ይርጋን በተመለከተ ተከላሽ ጉዳዩ በይርጋ ይታገዳል ያሉ ሲሆን፣ ክላሽ በቃል ክርክር ክስ የጊዜ ገደብ የለውም ብለዋል። ተከላሽ በይርጋ ይቋረጣል ይበል እንዲሁ የትኛው የይርጋ ድንጋጌ እንዳለፈ ህጉን አልጠቀሱም። እ/ቁ 111/1987 አንቀጽ 73 ደግሞ ክላሽ እንዳለው በግልፅ የጊዜ ገደብ ስላልተቀመጠ ክስ የማቅረቢያ ጊዜ አልፎበታል የሚባል ሆኖ አላገኘ ሁኔታም። ወደ ፍሬ ጉዳዩ ስንመጣ በ26/9/97 ዓ.ም በዋለው ትሉት በተያዘው ጭብጥ ተከላሽ ቅሬታ የተረበባቸውን ጊዜአዊ ምርጫ ውጤቶችን መግለፅ ይችላል ወይስ አይችልም የሚለው ነው። ለዚህ ምላሽ ለማግኘት ህጉን ስንመለከት እ/ቁ 111/87 ቦርዱ ስልጣንና ተግባር በሚለው አንቀጽ 5/1/በ ላይ የምርጫ ውጤቶች የማረጋገጥና በይፋ የማሳወቅ ስልጣንና ተግባር እንዳለው ሲገልፅ ይህ አንቀጽ በእንግሊዝኛው «to confirm electoral results and officially announce some» ይላል ይህም ትርጉም እንደሚሰጥ ስንቃኝ confirm የሚለው ቃል mitra's legal and commercial Dictionary /5th ed. by A.N. SAHA, Eastern law house, 1999/ ላይ 'is to ratify to accept as true or accurate' ይላል። ይህ ማለት አረጋግጦ እውነት ነው ብሎ መቀበልን ያሳያል። በመሆኑም ቀጥታ ገልብጦ የመንገርን ብቻ ሳይሆን እውነት ነው ብሎ መቀበልንም ይጠቅማል። በሌላ አነጋገር እውነቱንም ማጣራት ያካትታል ማለት ነው። የአማርኛው ማረጋገጥ የሚለው ቃል ከዚህ የተለየ ትርጉም የለውም። ውጤቱን ማጣራት መርምሮ እውነት ነው ብሎ ማሳወቅን ይጠቅማል። ስለሆነም የቦርዱ ስራ ከስሩ ካሉት ምርጫ አካላት የመጡለትን ውጤቶች በቀጥታ ገልብጦ ማስቀመጥ ብቻ ሳይሆን ሃቱን ማጣራት አለበት ማለት ነው። ከዚህ በኋላ ነው ውጤቱን መግለፅ ያለበት። እ/ቁ 111/1987 አንቀጽ 65 የጣቢያና የወረዳ ውጤት ብቻ ስለሚገልፅ ቦርዱ የሚገልፀውን ውጤት አያመለክትም። አንቀጽ 66 እና 67 ተረካው ውጤቱን የሚያመለክቱ ነገሮች ስለሆኑ ከጊዜአዊ ውጤት ጋር አይገናኙም። ስለሆነም ከባድ በተገለፀው ትርጉም ቦርዱ ከጣቢያና ከወረዳ የደረሰውን ብቻ እውነቱን ሳያጣሩ ጊዜአዊ ብሎ እንዲገልፅ ህጉ አይፈቅድትም። በመሆኑ

ነም ቅሬታ በከላሽ ቀረበ ማለት የምርጫውን አውነተኛነት አጣራል። ጥያቄ በመሆኑና ይህ ጥያቄ በሀገሩ የተፈቀደ ሆኖ ምላሽ ሳያገኝ ጊዜ አዊ ብሎ ውጤት መግለፁ ህጉ ላይ ትክክለኛነት እንዲረጋገጥ የተቀመጠውን እሳቤ እያሟላም፡፡ ተከላሽም በወጣው ደንብ ቁጥር 1/1986 አንቀጽ 44/3 ስር ምርጫ ቦርድ ከጣቢያና ከወረዳ የደረሱት ውጤቶችን እቤቱታ ቀርቦባቸው እያለ ጊዜአዊ በሚል ያስታውቃል የሚል ድንጋጌ የለውም፡፡

የምርጫ ጣቢያና ዋናው የምርጫ አካል መካከል ስላለው የውጤት አገላለፅ ዓለም አቀፍ መስፈርቶችም ምን እንደሚሉ ስንመለከት የአፍሪካ ጉባኤ በምርጫ ዲሞክራሲ እና አስተዳደር አፕረል 2003 እ.ኤ.አ የወጣ አንቀጽ 6/3 ላይ «Results Should be announced at the voting station, but should be certified at a central point but the responsible election management body» የዚህ ትርጉም ከሞላ ጉድል ውጤቶች በጣቢያ ይገለጻሉ፤ ነገር ግን በማዕከላዊ የምርጫ አመራር አካል መረጋገጥ አለባቸው ሊባል ይችላል፡፡እዚህ ጋር certified የሚለው ቃል በአክሲዮኒዝም እድሻኝ ዲሞክራሲ ላይ ትርጓሜው «declare that one is certain of something that something is true correct» ብሎ ያስቀምጥ ዋል፡፡ ይህ ላይ confirm ወይም ማረጋገጥ ተብሎ ከተቀመጠው አውነተኛነት ከማጣራት ጋር ቀጥታ የተያያዘ ነው፡፡ ስለዚህ በማዕከላዊ ደረጃ እንደ ተከላሽ ያለ አካል ውጤቱ ቅሬታ ከቀረበ በት ያንን አጣርቶ የመግለፅ እንጂ ቅሬታ የቀረበበትን ጊዜአዊ ብሎ መግለጽ ተገቢ አለመሆኑን ይጠቁማል፡፡ በዚህ ሰነድ አንቀጽ 6/5 ላይ ደግሞ «obligation to results should be made with in a specified period of time so as not to hinder the declaration of results» ይላል፡፡ ይህ ከሞላ ጉድል ሲተረጎም የውጤት ቅሬታዎች በተወሰነ ጊዜ መቅረብ እንዳለባቸው፤ ይህም የውጤት ማወጅን እንዳያደርግና እንደሆነ ይገልጻል፡፡ ከዚህ የምንረዳው ውጤት ላይ ቅሬታዎች ከውጤት ማወጅ በፊት መስተናገድ እንዳለባቸው ያሳያል፡፡ በሌላ አነጋገር የውጤት አወጃ የተረጋገጠ እና የተጣራ መሆኑን የሚጠቁም ነው፡፡ ከተያዘው ጉዳይ ጋር ስንመለከተው በከላሽ ቅሬታ የቀረበበት ያልተጣራ ውጤት መታወጅ እንደሌለበት፤ መታወጅ ያለበት በተገቢው ጊዜ ቅሬታ ቀርቦ ተጣርቶ ካለቀ በኋላ እንደሆነ ያስገነዝባል፡፡

እዚህ ሌላ እንደ organization for security and co-operation in Europe /OSCE/ ያለው፣ የዴሞክራቲክ ተቋማት እና ሰብዓዊ መብት ቢሮ /ODHR/ ያወጣው guidelines for reviewing a legal framework for elections ዋርሶ ጃንዋሪ 2001 እ.ኤ.አ ክፍል 13 በፊደል መላይ «if results can be announced prior to final certification then the legal framework should clearly regulate the process for making such announcements» ይላል፡፡ ይህ በግርድፍ ትርጉም ከመጨረሻው የተረጋገጠ ውጤት በፊት ውጤት የሚገለፅ ከሆነ በሀገሩ በግልፅ አገላለፅ ማስቀመጥ አለበት ይላል፡፡ በዚህ አንፃር ተከላሽ ቅሬታ የቀረበባቸውን ውጤቶች ጊዜአዊ ብሎ እንዲገልፅ የፈቀደለት ህግ ላይ እንደተባለ

ው ስለሌለ የተከላሽ አሰራር ተገቢ አይደለም፡፡ በዚህ ፊደል ስር «...detailed tabulations of overall results, including the voting results in each polling station, should be posted at each election commission. These detailed tabulation should also be published in state owned or controlled print media as soon as the results are certified» ትርጉሙም /በግርድፍ/ የየጣቢያው ውጤት በዛው እንደሚለጠፍና በመንግስት መገናኛ ብዙሃንነት በጋዜጣ የሚገለፀው ግን የተረጋገጠ ወይም የተጣራ ውጤት መሆኑን ይጠቁማል፡፡ በመሆኑም ያልተጣራ ውጤት ማለትም ቅሬታ የቀረበበት ውጤት ጊዜአዊ ተብሎ በተከላሽ በመገናኛ ብዙሃን መገለፁ ተገቢ አለመሆኑን ይጠቁማል፡፡

እዚህ ቀጥሎ ተከላሽ ቅሬታ የቀረበባቸው ውጤቶች ጊዜአዊ ብሎ መግለፁ በመርህ ደረጃ ተገቢ ነው ወይም አይደለም የሚለውን እንመለከታለን፡፡ ማለትም የምርጫ ውጤቶች አገላለፅ እንዴት መሆን አለበት የሚለውን እና ያለን በተባበሩት መንግስታት የሰብዓዊ መብት ማዕከል /ፔኔቫ የሚገኘው/ /human rights and election/ ሰብዓዊ መብትና ምርጫ /A hand book on the legal, Technical and human Rights aspects of elections/

1994 እ.ኤ.አ የባለሙያ ማሰልጠኛ ቁጥር 2 ክፍል 4 ፊደል ሰ ቁጥር 112 ላይ «The Process for continuing Votes, verification, reporting of results and retention of official material must be secure and fair» በአጭሩ ሲተረጎም የውጤት አገላለፅ ጥንቃቄ ያለበት ፍትሃዊ መሆን አለበት ይላል፡፡ እንግዲህ ይህ መመዘኛ ከተከላሽ ድርጊት ጋር ሲታይ ቅሬታ የቀረበበት ውጤት ሊቀየር የሚችልበት ሁኔታ እንዳለ እየታወቀ በበላይ ተከላሽ መስተጋብቱ ፍትሃዊ ነው የሚባል አይደለም፡፡ ፍትሃዊ የሚባለው ቅሬታ ተጣርቶና ተረጋግጦ ውጤት ሲነገር ነው፡፡ ጊዜአዊ ብሎ ቅሬታ የቀረበበትን ውጤት መግለፅ ትርጉም የለሽ ነው፡፡ ምክንያቱም ውጤት የሚገለፀው አሰራር ግልፅነት ያለው መሆኑን ለማሳየትና የተገለፀው ውጤት ላይ ቅሬታ እንዲቀርብ ነው፡፡ በጣቢያ እና ወረዳ ደረጃ ውጤት ተገልጾ ቅሬታ ቀርቦበት እያለ ማለትም አሰራር ላይ ችግር አለ ተብሎ ቀርቦ በተከላሽ ጊዜአዊ ተብሎ ያው ውጤት መገለፁ አሰራር ጥያቄ የተነሳበት በመሆኑ ግልፅነቱ ከዚህ በኋላ ብዙም ትርጉም የለውም፡፡ ቅሬታም በበታች የምርጫ ውጤቶች ላይ ስለቀረበ ቅሬታ ለማቅረብም በተከላሽ ጊዜአዊ የተባለው ውጤት ምንም ጠቀሜታ የለውም፡፡ በመሆኑም ጊዜአዊ ተብሎ ውጤት መግለፁ በሀገሩ ዓይን ምንም ዕህፍ የለለው ነገር ነው፡፡

ፍትሃዊነት ከሚለው መመዘኛ በተመሳሳይ በሌላ አገላለፅ ሊተካ የሚችል ነው፡፡ ለምሳሌ ትክክለኛነት ሊሆን ይችላል፡፡ አቶ ድንጌ ደሳለኝ የምርጫ አስፈጻሚዎች ሚና በዲሞክራሲያዊ ምርጫ በሚል እ.ኤ.አ 2005 ባቀረቡት ጥናታዊ ዕህፍ ገፅ 33 «... የመራጩ ህዝብ ትክክለኛ ውሳኔ ተረጋግጦ የሚጠቀለለውም ትክክለኛ ቆጠራ ተደርጎ ትክክለኛው ውጤት ሲገለፅ ነው፡፡... ውጤቱም በትክክል ሲገለፅ

ይገባል፡፡ ይህንን ማከናወን የምርጫ ቦርድና የምርጫ አስፈጻሚው ኃላፊነት ነው» በማለት ትክክለኛነት በውጤት ጊዜ አስፈላጊ መሆኑን ጠቁሟል፡፡

አቶ መንበረ ፀሐይ ታደሰ እ.ኤ.አ 2005 ባቀረቡት ምርጫና ፍርድ ቤቶች በሚል ፅሁፍ ጥቅም ላይ የዋለው የሚከተሉትን ማካተት አለበት ብለው የምርጫ ቦርዱን ተግባራት ግልፅ በሆነ ሁኔታ ማስቀመጥ አለበት፡፡ የድምፅ ቆጠራውና በሰንጠረዥ የማስቀመጡን ሂደት ሐቀኝነት ማረጋገጥ፣ የመጨረሻውን የምርጫ ውጤቶች ትክክለኛነት ማረጋገጥ በማለት ውጤቶች ከመገለፃቸው በፊት ትክክለኛነታቸው መረጋገጥ እንዳለበት፤ ይህ ደግሞ ሲተረጎም ቅሬታ ካለባቸው ውጤቶች በየደረጃው ትክክለኛነታቸውንና ሐቀኝነታቸውን ማረጋገጥ ቅድሚያ የሚለጠው ተግባር እንደሆነ ያሳያል፡፡

እዚህ ጋርም ምርጫ አስፈጻሚ በግልፅ ህግ መስራት እንዳለበት ተቀምጧል፡፡ ተከላሽ ጊዜያዊ ውጤት እንዲገልፅ አለመቀመጡ እዚህ ጋር አግባብነት አለው/ ግዜያዊ በሚል ቅሬታ የቀረበባቸው ውጤቶች ግን ትክክለኛነትን፣ ፍትሃዊነትን ወይም ሀቀኝነትን የሚያሳዩ ሳይሆን ትክክለኛነቱ ገና ያልተወሰነ አጠራጣሪ ነገር የሚያሳይ በመሆኑ በተከላሽ ግዜያዊ በሚል የሚገለፀው ቅሬታ የቀረበበት ያልተወሰነ ውጤት ምንም ጠቀሜታ የለለው ነው፡፡ በተለይም ውጤቶች የሚገለፁት ግልፅነትን አሳይቶ ቅሬታ ያለው ወገን ቅሬታውን ባለው አሰራር ስህተት የሚለውን ሁኔታ ጠቁመው እንዲያቀርብና ማጥበብና ለማስቀረት ነው፡፡ ውጤት ተገልጾ /በበታች ቅሬታ ከቀረበበት በኋላ ያንኑ ቅሬታ የቀረበበትን ለማስተጋባት ተከላሽ በሕግ የተሰጠውን የማረጋገጥ ሥራ ማሳካት ሆኖ አግኝቷል፡፡ እዚህ ጋር ቅሬታ ላቀረበውም ሆነ ሌላ ቅሬታ የሚያቀርብ አካል በጣቢያና በወረዳ ደረጃ የሚገለፅ ውጤት መወሰዱ አግባብነት ያለው ነው፡፡

በግራ ቀኝ ከላሽ ተከላሽ ጋር ስለቀረበባቸው ቅሬታዎች የቀረቡት ክርክር ተከላሽ ባለው ስልጣን መርምሮ የሚወስነው በመሆኑ ፍርድ ቤቱ እዛ ውስጥ አይዝግም፡፡ በአጠቃላይ የተከላሽ በህግ የተቀመጠ ሃላፊነት ላይ በተገለፁት ህጎችና መመዘኛዎች ምርጫ ውጤቶችን /የሚያደርሱትን/ ትክክለኛነት፣ ፍትሃዊነት፣ ሐቀኝነት አረጋግጦ ለህዝብ ይፋ ለማድረግ እንጂ ቅሬታ በከላሽ ቀርቦባቸው ያልተጣሩና ያልተወሰኑ ውጤቶች ግዜያዊ እያሳ ደግሞ ከየምርጫ ክልሉ የሚመጣለትን ውጤት መግለፁ አይደለም፡፡ ስለዚህ ተከላሽ ከላሽ ቅሬታ ይቀረበባቸውን የምርጫ ክልሎች ውጤት ይፋ ያልሆኑ እስከ አሁን ካሉ ለህዝብ እንዳይገለፁ፤ ለህዝብ ቅሬታ ቀርቦባቸው የተገለፁትን ቅሬታ የቀረበበት መሆኑን እና ወደፊት ጉዳዩ ተጣርቶ ውሳኔ የሚገኝ እንደሆነ እና ለህዝቡ ይፋ የተደረገው ያለ አግባብ መሆኑን ተከላሽ ለህዝብ ይገለፅ ሊል ፍ/ቤቱ ወስኗል፡፡

ከላሽ ወጪና ኪሳራ ዝርዝር ያቅርቡ፡፡ መዝገቡ ተዘግቶ ወደ መዝገብ ቤት ተመልሷል፡፡

ነም ቅሬታ በከላሽ ቀረበ ማለት የምርጫውን አውነተኛነት አጣራል። ጥያቄ በመሆኑና ይህ ጥያቄ በሀገሩ የተፈቀደ ሆኖ ምላሽ ሳያገኝ ጊዜ አዊ ብሎ ውጤት መግለፁ ሀገሩ ላይ ትክክለኛነት እንዲረጋገጥ የተቀመጠውን አሳቢ አያላጋጅም። ተከላሽም በወጣው ደንብ ቁጥር 1/1986 አንቀጽ 44/3 ስር ምርጫ ቦርድ ከጣቢያና ከወረዳ የደረሱት ውጤቶችን አቤቱታ ቀርቦባቸው እያለ ጊዜአዊ በሚል ያስታውቃል የሚል ድንጋጌ የለውም።

የምርጫ ጣቢያና ዋናው የምርጫ አካል መካከል ስላለው የውጤት አገላለጽ ዓለም አቀፍ መስፈርቶችም ምን እንደሚሉ ስንመለከት የአፍሪካ ጉባኤ በምርጫ ዲሞክራሲ እና አስተዳደር አፕሪል 2003 እ.ኤ.አ የወጣ አንቀጽ 6/3 ላይ «Results Should be announced at the voting station, but should be certified at a central point but the responsible election management body» የዚህ ትርጉም ከሞላ ጉድል ውጤቶች በጣቢያ ይገለጻሉ፤ ነገር ግን በማዕከላዊ የምርጫ አመራር አካል መረጋገጥ አለባቸው ሊባል ይችላል። እዚህ ጋር certified የሚለው ቃል በአክሲዮኖች እድሻኝነት ዲክላርሎ ላይ ትርጓሜው «declare that one is certain of something that something is true correct» ብሎ ያስቀምጣል። ይህ ላይ confirm ወይም ማረጋገጥ ተብሎ ከተቀመጠው አውነተኛነት ከማጣራት ጋር ቀጥታ የተያያዘ ነው። ስለዚህ በማዕከል ደረጃ እንደ ተከላሽ ያለ አካል ውጤቱ ቅሬታ ከቀረበ በት ያንን አጣርቶ የመግለፅ እንጂ ቅሬታ የቀረበበትን ጊዜአዊ ብሎ መግለጽ ተገቢ አለመሆኑን ይጠቁማል። በዚህ ሰነድ አንቀጽ 6/5 ላይ ደግሞ «obligation to results should be made with in a specified period of time so as not to hinder the declaration of results» ይላል። ይህ ከሞላ ጉድል ሲተረጎም የውጤት ቅሬታዎች በተወሰነ ጊዜ መቅረብ እንዳለባቸው፤ ይህም የውጤት ማወጅን እንዳያደናጅ እንደሆነ ይገልጻል። ከዚህ የምንረዳው ውጤት ላይ ቅሬታዎች ከውጤት ማወጅ በፊት መስተናገድ እንዳለባቸው ያሳያል። በሌላ አነጋገር የውጤት አወጃ የተረጋገጠ እና የተጣራ መሆኑን የሚጠቁም ነው። ከተያዘው ጉዳይ ጋር ስንመለከተው በከላሽ ቅሬታ የቀረበበት ያልተጣራ ውጤት መታወጅ እንደሌለበት፤ መታወጅ ያለበት በተገቢው ጊዜ ቅሬታ ቀርቦ ተጣርቶ ካለቀ በኋላ እንደሆነ ያስገነዝባል።

እዚህ ሌላ እንደ organization for security and co-operation in Europe /OSCE/ ያለው፣ የዴሞክራቲክ ተቋማት እና ሰብዓዊ መብት ቢሮ /ODHR/ ያወጣው guidelines for reviewing a legal framework for elections ዋርሶ ጃንዋሪ 2001 እ.ኤ.አ ክፍል 13 በፊደል መ ላይ «if results can be announced prior to final certification then the legal framework should clearly regulate the process for making such announcements» ይላል። ይህ በግርድፍ ትርጉም ከመጨረሻው የተረጋገጠ ውጤት በፊት ውጤት የሚገለፅ ከሆነ በሀገሩ በግልፅ አገላለጽ ማስቀመጥ አለበት ይላል። በዚህ አንፃር ተከላሽ ቅሬታ የቀረበባቸውን ውጤቶች ጊዜአዊ ብሎ እንዲገልፅ የፈቀደለት ሀገሩ ላይ እንደተባለ

ው ስለሌለ የተከላሽ አሰራር ተገቢ አይደለም። በዚህ ፊደል ስር «...detailed tabulations of overall results, including the voting results in each polling station, should be posted at each election commission. These detailed tabulation should also be published in state owned or controlled print media as soon as the results are certified» ትርጉሙም /በግርድፍ/ የየጣቢያው ውጤት በዛው እንደሚለጠፍና በመንግስት መገናኛ ብዙሃን-አ በጋዜጣ የሚገለፀው ግን የተረጋገጠ ወይም የተጣራ ውጤት መሆኑን ይጠቁማል። በመሆኑም ያልተጣራ ውጤት ማለትም ቅሬታ የቀረበበት ውጤት ጊዜአዊ ተብሎ በተከላሽ በመገናኛ ብዙሃን መገለፁ ተገቢ አለመሆኑን ይጠቁማል።

ከዚህ ቀጥሎ ተከላሽ ቅሬታ ያቀረበባቸው ውጤቶች ጊዜአዊ ብሎ መግለፁ በመርህ ደረጃ ተገቢ ነው ወይም አይደለም የሚለውን እንመለከታለን። ማለትም የምርጫ ውጤቶች አገላለጽ እንዴት መሆን አለበት የሚለውን እና ያለን በተባበሩት መንግስታት የሰብዓዊ መብት ማዕከል /፪ኛው የሚገኘው/ /human rights and election/ ሰብዓዊ መብትና ምርጫ /A hand book on the legal, Technical and human Rights aspects of elections/

1994 እ.ኤ.አ የባለሙያ ማስልጠኛ ቁጥር 2 ክፍል 4 ፊደል ሰ ቁጥር 112 ላይ «The Process for continuing Votes, verification, reporting of results and retention of official material must be secure and fair» በአጭር ሲተረጎም የውጤት አገላለጽ ጥንቃቄ ያለበት ፍትሃዊ መሆን አለበት ይላል። እንግዲህ ይህ መመዘኛ ከተከላሽ ድርጊት ጋር ሲታይ ቅሬታ የቀረበበት ውጤት ሊቀየር የሚችልበት ሁኔታ እንዳለ እየታወቀ በበላይ ተከላሽ መስተጋባቱ ፍትሃዊ ነው የሚባል አይደለም። ፍትሃዊ የሚባለው ቅሬታ ተጣርቶና ተረጋግጦ ውጤት ሲነገር ነው። ጊዜአዊ ብሎ ቅሬታ የቀረበበትን ውጤት መግለፅ ትርጉም የለሽ ነው። ምክንያቱም ውጤት የሚገለፀው አሰራር ግልፅነት ያለው መሆኑን ለማሳየትና የተገለፀው ውጤት ላይ ቅሬታ እንዲቀርብ ነው። በጣቢያ እና ወረዳ ደረጃ ውጤት ተገልጾ ቅሬታ ቀርቦበት እያለ ማለትም አሰራር ላይ ትግር አለ ተብሎ ቀርቦ በተከላሽ ጊዜአዊ ተብሎ ያው ውጤት መገለፁ አሰራር ጥያቄ የተነሳበት በመሆኑ ግልፅነቱ ከዚህ በኋላ ብዙም ትርጉም የለውም። ቅሬታም በበታች የምርጫ ውጤቶች ላይ ስለቀረበ ቅሬታ ለማቅረብም በተከላሽ ጊዜአዊ የተባለው ውጤት ምንም ጠቀሜታ የለውም። በመሆኑም ጊዜአዊ ተብሎ ውጤት መግለፁ በሀገሩ ዓይን ምንም ዕህፍ የሌለው ነገር ነው።

ፍትሃዊነት ከሚለው መመዘኛ በተመሳሳይ በሌላ አገላለጽ ሊተካ የሚችል ነው። ለምሳሌ ትክክለኛነት ሊሆን ይችላል። አቶ ድንፌ ደሳለኝ የምርጫ አስፈጻሚዎች ሚና በዲሞክራሲያዊ ምርጫ በሚል እ.ኤ.አ 2005 ባቀረቡት ጥናታዊ ዕህፍ ገፅ 33 «... የመራጩ ህዝብ ትክክለኛ ውሳኔ ተረጋግጦ የሚጠቀለለውም ትክክለኛ ቆጠራ ተደርጎ ትክክለኛው ውጤት ሊገለፅ ነው።... ውጤቱም በትክክል ሊገለፅ

ይገባል። ይህንን ማከናወን የምርጫ ቦርድና የምርጫ አስፈጻሚው ኃላፊነት ነው» በማለት ትክክለኛነት በውጤት ጊዜ አስፈላጊ መሆኑን ጠቁሟል።

አቶ መንበረ ዐሐይ ታደሰ እ.ኤ.አ 2005 ባቀረቡት ምርጫና ፍርድ ቤቶች በሚል ዕህፍ ጥው ስለ ዓለም አቀፍ ድንጋጌዎች ሲያብራሩ የሀገሩ ማዕቀፍ የሚከተሉትን ማካተት አለበት ብለው የምርጫ ቦርዱን ተግባራት ግልፅ በሆነ ሁኔታ ማስቀመጥ አለበት። የድምፅ ቆጠራውና በሰንጠረዥ የማስቀመጡን ሂደት ሐቀኝነት ማረጋገጥ፤ የመጨረሻውን የምርጫ ውጤቶች ትክክለኛነት ማረጋገጥ በማለት ውጤቶች ከመገለጻቸው በፊት ትክክለኛነታቸው መረጋገጥ እንዳለበት፤ ይህ ደግሞ ሲተረጎም ቅሬታ ካለባቸው ውጤቶች በየደረጃው ትክክለኛነታቸውንና ሐቀኝነታቸውን ማረጋገጥ ቅድሚያ የሚለጠው ተግባር እንደሆነ ያሳያል።

ከዚህ ጋርም ምርጫ አስፈጻሚ በግልፅ ህግ መስራት እንዳለበት ተቀምጧል። ተከላሽ ጊዜያዊ ውጤት እንዲገልፅ አለመቀመጡ እዚህ ጋር አግባብነት አለው/ ግዜያዊ በሚል ቅሬታ የቀረበባቸው ውጤቶች ግን ትክክለኛነትን፣ ፍትሃዊነትን ወይም ሀቀኝነትን የሚያሳዩ ሳይሆን ትክክለኛነቱ ገና ያልተወሰነ አጠራጣሪ ነገር የሚያሳይ በመሆኑ በተከላሽ ግዜያዊ በሚል የሚገለፀው ቅሬታ የቀረበበት ያልተወሰነ ውጤት ምንም ጠቀሜታ የሌለው ነው። በተለይም ውጤቶች የሚገለፁት ግልፅነትን አሳይቶ ቅሬታ ያለው ወገን ቅሬታውን ባለው አሰራር ስህተት የሚለውን ሁኔታ ጠቁመው እንዲያቀርቡና ማፍቀርባቸው ለማስቀረት ነው። ውጤት ተገልጾ /በበታች ቅሬታ ከቀረበበት በኋላ ያንኑ ቅሬታ የቀረበበትን ለማስተጋባት ተከላሽ በሕግ የተሰጠውን የማረጋገጥ ሥራ ማሳካት ሆኖ አግኝቷል። እዚህ ጋር ቅሬታ ላቀረበውም ሆነ ሌላ ቅሬታ የሚያቀርብ አካል በጣቢያና በወረዳ ደረጃ የሚገለፅ ውጤት መወሰዱ አግባብነት ያለው ነው።

በግራ ቀኙ ከላሽ ተከላሽ ጋር ስለቀረበባቸው ቅሬታዎች ያቀረቡት ክርክር ተከላሽ ባለው ስልጣን መርምሮ የሚወስነው በመሆኑ ፍርድ ቤቱ እዛ ውስጥ አይገባም። በአጠቃላይ የተከላሽ በሀገሩ የተቀመጠ ሃላፊነት ላይ በተገለፁት ህጎችና መመዘኛዎች ምርጫ ውጤቶችን /የሚያደርሱትን/ ትክክለኛነት፣ ፍትሃዊነት፣ ሐቀኝነት አረጋግጦ ለህዝብ ይፋ ለማድረግ እንጂ ቅሬታ በከላሽ ቀርቦባቸው ያልተጣሩና ያልተወሰኑ ውጤቶች ግዜያዊ እያሳ ደግሞ ከየምርጫ ክልሉ የሚመጣለትን ውጤት መግለፁ አይደለም። ስለዚህ ተከላሽ ከላሽ ቅሬታ ይቀረበባቸውን የምርጫ ክልሎች ውጤት ይፋ ያልሆኑ አስከፊ አሁን ካሉ ለህዝብ እንዳይገለፁ፤ ለህዝብ ቅሬታ ቀርቦባቸው የተገለፁትን ቅሬታ የቀረበበት መሆኑን እና ወደፊት ጉዳዩ ተጣርቶ ውሳኔ የሚገኝ እንደሆነ እና ለህዝቡ ይፋ የተደረገው ያለ አግባብ መሆኑን ተከላሽ ለህዝብ ይግለፅ ሊል ፍ/ቤቱ ወስኗል።

ከላሽ ወጪና ኪሳራ ዝርዝር ያቅርቡ። መዝገቡ ተዘግቶ ወደ መዝገብ ቤት ተመልሷል።

ሳይሆን ያልተጠበቀንና ያልተፈለገን ጉዳት ስከተሉ የማይታወቅ ሆኖ ነው እላለሁ።

በመጣጥፉ የተወሰኑ ጉዳዮች ለውይይት መን ረዳያ እንዲያገለግሉ በማሰብ ካልሆነ በቀር ርዕዮተዋጣላቸው የሚባሉ አይደሉም። ይህም ርዕዮተዋጣላቸውን ስለሚያሳይ በጉዳዩ ለንግስ ሙሉ በማለት ጥሪዬን በዚህ አጋጣሚ አቀርባለሁ። «አመሪካን ለማስወገድ» በማለት በተፎካካሪ ጥቂቶች መካከል የተደረሰበት ስምምነት፣ በፊት የበደቀው ሰነድ ፍርድ ቤቶች የሚሰጡት ሰነድ የመጨረሻ መሆኑን የሚጠቅስ እንቅስ አካል። ይህ ማለት «ሰላማዊ አመፅ ከቆደው አያስፈልግም» ማለትን የሚጠራ ይሆን? ለመሆኑ ፍርድ ቤት» ሰንሰለተኛ የተኛውን ፍርድ ቤት ማለት ነው? የኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች የበላይ የሆኑ «ጠቅላይ ፍርድ ቤት» ፕሬዚዳንት የሆኑ ሰነድ ናቸው። የነፃነቱ ጉዳይ እንዴት ነው? እንዴት ነው? አስቲ ለማንኛውም ዕድሜ ከሰነድ በሚተላለፉት ወሬት መጥጥር፣ መለስ ሊታለሁ። ለአሁኑ ብቻ ባለቤት። ይህና ዘመኑ!!!

ፊት... ፊት...

(በገጽ 22 የሆነ)

ለመከረው ፍርድ ምክር ቤትም እንደ ቅደም ተከተለ የመለጠፍ ነገር።

«ከዚህ ከላይ ለጀመረው ነገር። ይህም ቤት አየሰራሁ በነበረ ጊዜ፣ የ17 ዓመት በባ በነበርኩበት ወቅት—በዚህ ደክሜ፣ ስንት መከራ አይቼ፣ በስቃይ ያገኘሁት ለጀመርኩ ነገር። ዕኩያዬ ጀምሮ ደግሞ ለጀመርኩ ወንጀላዊ እንደ ነበር። ከተሁት ፀባዩ ጀምሮ ስመለከተው ለጀመርኩ ነገር። የሚያርሰኝ፣ የሽንት ጨርቅ የሚያርሰኝ፣ ቤት የሚጠርግልኝ፣ ቁርስ ሰርቶ የሚያርሰኝ፣ በሁሉ ነገር አለሁህ ዕድሜ...የሚለኝ ጀምሮ። ለጀምሮ አልሰውም...እናቱ ነገር አሉ (ለቅሶ...) እንደነት ስም ነገር ለአሉ የማወጣለት? ውድ ለጀምሮ የቤተሰቤን የፍቅር መብራት አጠፋት! ደስታችንን ምንጭ በጥይት መትተው አደረጁት! ጃቸንን ያለ ፍርድ በግፍ ተቀምጥን ቤት ባችን ተበትኗል። ሕሊና የፈጠረበት ሰው ቁርስ ነፈገው ውሻው እንኳን ከልቡ ይራራል። እንደ አሰው ልጅ። ከሰው ልጅም ና ወዲህ ሲሉ እጅን በፈቃዱ ለሰጠ ሕፃን። በአደባባይ እንደ ልጅ እጅ የሰጠውን ሕፃን መግደል የጭካኔ መጨረሻ ወሰን ነው። ያ ወታደር ልጅን ጠርቶ ይታይ ቀልባልኛል። እኔም የልጄን አስከሬን በገንብ ገዝቻለሁ።

ሌላው የተገነባውን አካል ወ/ሮ ወ/ሮ ለተሰባታችን በሰልክ ቁጥር 49-00-12 ወይም በጽሑፍ ቁጥር 09 - 23 02 36 ማኅበራዊ ትችላ ላችሁ።

ምርጫው...

(በገጽ 28 የሆነ)

አይቻልም። ይህን እንዲ በአቶ መለሰና መንግስት ታቸው እምቢተኝነት ሳቢያ ኢትዮጵያን በከፋ መንገድ የሚጎዳት አርምዲ ሊወሰዱ ይችላሉ። ያም ዕርዳታን በማድረግና ዕዳን ባለመሰረዝ ወዘተ በሌሎችም ከልከላቸው አገራቱና ሕዝቡን ጉዳይ እርምጃ ሊወስዱ ይችላሉ። ኢሕአዴግ ደግሞ ይህን ከማንም በላይ ይገነዘበዋል። «እኔ ከሞትኩ ሰርዶ አይብቀል» ከሚለው የእንስሳይቲ ብሂል ጋር መጣበት ካልተፈለገ በስተቀር እንደኛ የምርጫው ውጤት መጥበርበፍ፣ ፍትሕና ዴሞክራሲ በአንድ ወገን መረገጠው የኢትዮጵያን ሕዝብ ከፍተኛ ባለ ደረጃ ሊገዱ እንደሚችሉ ኢሕአዴግም ሆነ ማንም ተራ ሰው ይገነዘበዋል። ይሁን እንዲ ዓለም አቀፍ ማህበረሰብ ኢሕአዴግን «ከዚህ ጥፋትህ ታረም» ብሎ የሚያስገድድበት ሌላ ምንም መንገድ የለውም። የኢሕአዴግ መንግስት «አርዳታችሁ ይቅር እኛን የሚገዱን ነገር የለም» ቢል ደግሞ ጥያቄው ኢትዮጵያ ሕዝብ ላይ ያርፋል። መለሰንም የኢትዮጵያ ሕዝብ ይሰጥበታል እንዲ ዓለም አቀፍ ማህበረሰብ ከዚህ ያለፈ አስገዳጅ ዕርምጃ የሚወስድበት ዕድል አይኖርም። ኃይሉ ያለው በኢትዮጵያ ሕዝብ እጅ ላይ ነው።

ኢትዮጵያ፡ ይህ ጥያቄ ተደጋግሞ ተነስቷል። ይሁን እንዲ አርስም ካለዎት የዓለም አቀፍ ሕግ ዕውቀትና ልምድ አንፃር ደግመን እናገለግላለን የምርጫው ሂደት ባልተጠናቀቀበት ጊዜ ገንብ 7/1997 ዓ.ም ጠ/ሚ/ሩ «የመሰብሰብ፣ ሰላማዊ ሰልፍ የማድረግ...» ወዘተ የሚል አዋጅ አውጥተዋል። ብዙዎች ጠ/ሚ/ሩን አዋጅ ሕገ-መንግስት ቱን የጣሰ ነው ይላሉ። አንድ ጠ/ሚ/ሩ ሕገ-መንግስቱን አስከፍሎ ድረስ ለመከሰስ የገደ ሕገ-መንግስታዊ ትርጉም አስፈላጊ ነው ይላሉ ይጠይቃሉ። አርስም ምን ይላሉ?

ዶ/ር ያዕቆብ፡ እንዳልከው በዚህ ጥያቄ ላይ ከበቂ በላይ ምላሽ ተሰጥቷል። እኔ የምጨምረው አዲስ ነገር የለም። አንድ ነገር ለመጨመር ምናልባት ፓርላማው የተለያዩ ፓርቲዎች የሚወክሉበት ነፃ ፓርላማ ቢሆን ፍርድ ጠ/ሚ/ሩን ፓርላማው ላይ አቅርቦ በፈፀሙት ሕገ-መንግስታዊ ጥሰት ከሰልጣን ማባረር ይቻል ነበር። ምክንያቱም አገሪቱ የምትተዳደርበትን ሕገ-መንግስት የጣሰ ጠ/ሚ/ሩ ወይም ፍ/ት በሰልጣኑ ላይ መቆ

የት ስልጣን ይገኛል። ይህ ሃይማኖት ስለሚገኝበት ታዋቂ ስልጣን ያለው ፓርላማ ሊያደርገው የሚችል መብት ነው። እኛ ግን አሁን ያለን ፓርላማ ምን ሃይማኖት ፓርላማ እንደሆነ ለማንም የተሰማረ ልይ ይለም። ፓርላማውን የሞላው የአንድ ፓርቲ ተጠቃሚ ናቸው።

የመሬት ይዞታን የሚያሳል አባይ የአገርና የሕዝብ ጉዳይ በአስራ ስምስት ደቂቃ ውስጥ እኛ እውነተኛው የሚያሳልፉ ናቸው። ይህን ደረጃ ፓርላማ ጠ/ሚ/ርን ወይም ሌላ ከፍተኛ የስልጣን አካል አቅርቦ ተባብሮ ይወስናል ብሎ መጠበቅ በፍፁም አይቻልም። ነገር ግን በዓለም አቀፍ ሕግም ሆነ በእኛ አገር ስራ ላይ ባለው ሕገ-መንግስት ስት እንደ ጠ/ሚ/ር ወይም ሌላ ከፍተኛ የስልጣን አካል ሕገ-መንግስትን መጣሱ ከተረጋገጠ ከስልጣኑ ሊባረር ይችላል። በእኛ አገር ግን ሲሰሩ ባለቤት እናይም። ይህ ታዲያ ትልቅና አስተማሪ ሁኔታ ነው። ሕገ-መንግስት ተጣስ ማለት ምን ማለት ነው? ለአንድ ጠ/ሚ/ር ከዚህ በላይ ጥቅቱ ምን ሊሆን ይችላል?

ኢትዮጵያ፡ ማንኛውም ሰው ሕገ-መንግስቱን ከጣስ ሊከሰስ እንደሚችል ይተወቃል። ጠ/ሚ/ርስ ሕገ-መንግስቱን መጣሱ ከተረጋገጠ የግድ ወደ ሕገ-መንግስታዊ ትርጉም የሚከራከርበት ዓለም አቀፍ የሕግ አስፈራር አለ ወይ ነው ጥያቄያችን?

ዶ/ር ያዕቆብ፡ ጠ/ሚ/ር በሕግ ሊከሰስ ይችላል። ስልጣንን የሚመለከት ከሆነ ግን ወደ ሕገ-መንግስት አጣሪ ጉዞ የከሰተ ጥያቄ ይሄዳል። ከጉዞው በኋላ ወደ ፈጠራ ምክር ቤት ይመራል። የፈጠራ ምክር ቤት ፍርድ ቤት ሆኖ በጠ/ሚ/ር ላይ ውሳኔ ሊያስተላልፍ ይችላል።

ለምሳሌ በቅርቡ ጠ/ሚ/ር ስልጣን ሳይኖራቸው አዋጅ አውጥተዋል። ይህ ደግሞ ሕገ-መንግስት ታዋቂ ጥሰት ነው። ይህ አዋጅ ሊወጣ የሚገባው በሚኒስትሮች ምክር ቤት ታይቶ፣ ለፓርላማው ተርቦ መታወቅ ያለበት በፓርላማው በኩል ነው። ጠ/ሚ/ር ግን የፓርላማውን ስልጣን ትተው በራሳቸው ስልጣን ራሳቸው ናቸው ያወጁት። ይህ ሕገ-ወጥ ተግባር ነው። በሚል ትንጅት ለአንድነትና ለዲሞክራሲ ከስ አቅርቦባቸዋል። ከሱ የቀረበለት ፍ/ቤት «ይህን ጉዳይ የመወሰን ስልጣን ያለው የፈጠራ ምክር ቤት ነው። ለዚህ የስልጣን አካል ከመደረሱም በፊት የፈጠራ ምክር ቤት የሕገ-መንግስት አጣሪ ጉዞ ሊመለከተው ይገባል» ቢል ውሳኔ ሰጠ።

ከዚህ አካል ውሳኔ በኋላ የሚሆነው ይሆናል። ወንጀልን በተመለከተ ግን የሚደረገው ልዩ ነው። ለምሳሌ ይህ ሕገ-መንግስታዊ መብት በጠ/ሚ/ር አዋጅ ክልከላ ተደረገበት። ከዚህ ጋር በተያያዘ ዛሬ ብዙ ሰው ሕይወቱን አጥቷል። በርካታዎችም ቆስለዋል። ቱጥራቸውን በውል ማወቅ አስቸጋሪ የሆኑ ዜጎች በአስር ላይ ናቸው። አስራቱም እንደ ተጠሰ ነው። ይህ ከወንጀል ጋር የተያያዘ በመሆኑ ጠ/ሚ/ርን ሊያስጠይቃቸው ይችላል።

ኢ.ኤ.አ በ1948 የወጣ ዓለም አቀፍ ኮንቬንሽን አለ። ኢትዮጵያም የዚህ ስምምነት ሕጋዊ አካል አድርጓታል። አባል በመሆኗም ይህን ግዴታ አከብራ ለመቀጠል በፊርማዋ አረጋግጣለች። ይህ ዓለም አቀፍ ስምምነት «አንድ ባለስልጣን መጠነ-ሰፊ የሆነ ግድያ ወይም መጠነ-ሰፊ የሆነ አስራት በፊርማው ጊዜ ከተጠያቂነት አይደለም» ቢል ደንግኗል። ይህ ማለት በሰላማዊ ሰዎች ላይ የተፈፀመ ሕገ-ወጥ ተግባር መኖሩን ያረጋግጠ ነው። አንድ ባለስልጣን በአሱ ስልጣን ስር ባለ ኃይል መጠነ-ሰፊ ግድያ፣ አስራትና ሌላም የሰብዓዊ መብት ጥሰት ከተፈፀመና ይህም ለመደረጉ ያወቀ ከሆነ ወይም ይህ እንዲፈፀም ትዕዛዝ ከሰጠ ወይም መፈፀሙን ማወቅ ሊገባው ማወቅ ካልቻለ ተጠያቂ

ቀንት አለበት ይላል። ዓለም አቀፍ የሕግ ስምምነት በነገራችን ላይ ዓለም አቀፍ ሕግ እየተሰጠ ነው የሚለው። ከአሁን ቀደም እንደ መንግስት በአገሩ ውስጥ ለሚሰሩው ሁሉ ተጠያቂነት አልነበረውም። ለዓላዊ ስልጣን አለው በሚል። ይህ ግን በዓለም አቀፍ ደረጃ እየተቀየረ ነው።

ለምሳሌ የፍጥንታዊ ጠ/ሚ/ር እኔ ራሴ ከስራ ዓለም አቀፍ ፍ/ቤት አቅርቦታለሁ። ምክንያቱም «የዘር ማጥፋት ወንጀል ፈፅሟል» በሚል ይጠራል። ስለዚህ ስለሚባል Crime Against Humanity በሰብዓዊ ሰዎች ላይ የተፈፀመ ወንጀል ወይም በሰው ዘር ላይ ከሚፈፀም ወንጀል ማንም መንግስት ወይም በድን ከዓለም አቀፍ ሕግ ተጠያቂነት ነገ መሆን አይቻልም። ጠ/ሚ/ርም ሆነ ማንም ሰው የትም አገር ሊከሰስ ይችላል። ከሱ የግድ ወንጀል በተፈፀመበት መመስረት የለበትም። የትም አገር ከሱ ተመስርቶ የፍርድ ሂደቱ ሊከናወን ይችላል። አሁን በአርግጠኛነት የምንገርህ ቢኖር ውጪ የሚገኙ በአገራችን ውስጥ በሰላማዊ ዜጎች ላይ የተፈፀመውን የጅምላ ግድያና አስራት አስመልክቶ ከስ ይመሰርታል። ይህ ከስ በጠ/ሚ/ር በሚመራው መንግስት ላይ የሚተርብ ነው። ውሳኔው ምን ይሆናል? በሂደት የሚታወቅ ነው።

ኢትዮጵያ፡ እንደ በሕግ ያልተረጋገጠ ወንጀል «ፈፅመላል» ብሎ ሌላውን ሰው መወንጀል «ሕገ-ወጥ ነው» የሚል የሕግ ምሁራን የገዢው ፓርቲ ከፍተኛ ባለስልጣናት ተቃዋሚዎችን ከፍጥንታዊ ሊንተርሃምዊይ የዘር ማጥፋት ወንጀል ጋር አያይዘው መወንጀላቸው ተጠያቂነት ያለበት ነው ይላሉ። ትክክል ናቸውን?

ዶ/ር ያዕቆብ፡ አዎን ማንም ኢትዮጵያዊ እንደሚያስታውሰው አልጠራጠርም። በአንድ የክርክር መድረክ ላይ ም/ጠ/ሚ/ርና የውጭ ጉዳይ ሚኒስትሩ «ትንጅት ሊንተርሃምዊይ ነው። ልክ እንደ ፍጥንታዊ ሚሊሊያ ጫካች ተግባር ያካሂዳል» ብለው በይፋ ከሰውናል። ግን ያ ከቃላት አላለፈም። እንደተባለው መልካም ስምና ዝናን ከማጥፋት አልፎ በሊንተርሃምዊይነት ተፈርጄ ከትንጅት አንድም ሰው አልተከሰሰም። ይሄ በዕውነት በአገሱ አስተሳሰብ በጣም ኃላፊነት የጉደለው እፅዋል ንግግር ከመሆኑ በተር ይህን ብለዋል ተብሎ በወንጀል ሊያስጠይቃቸው የሚችል ነገር አይመስለኝም። ምክንያቱም አንድ ሰው በወንጀል ሲከሰስ ያ ሰው በተጥታ ተለይቶ መታወቅ አለበት።

ለምሳሌ እኔ አንተን በዚህ ዓይነት መንገድ ብወንጀልህ ልትከሰስ ትችላለህ። አሁን ግን የተባለው መላው የትንጅት አባል «ሊንተርሃምዊይ ናቸው። ጫፍጫፊዎች ናቸው» ቢባሉ በቡድን ደረጃ የቀረበ ነውና በሕግ የሚያስከስስ አይመስለኝም። ምናልባት ከፖለቲካ አንፃር በጣም የሚያሳዝን እጅግ የሚዘነንና የሚያሳፍር ንግግር ነው ተብሎ ሊፈረጅ ይችላል። ይህን እንጂ በግል ደረጃ ይህ ቃል ተሰንዝሮ ከሆነ በሕግ ያስከስሳል። በቡድን ደረጃ ከሆነ ግን በሕግ የሚያስጠይቅበት መንገድ ያለ አይመስለኝም። ትንጅት ቡድን ነው። ሰፊ ነው። ማንን እንደሆነ ወይም እንደማንን እንደሆነ ንግግሩ አያመለክትም። ስለዚህ በተናጠል ስለልተባለ ከሱን ማቅረብ አይቻልም። ይህ የፖለቲካ ንግግር ነው። እዚህ ላይ ሁለት መብቶች አንድ ላይ ሆነው ይጋጫሉ። የአንድ ሰው ጥሩ ስምና ዝና እንዲሁም የንግግር ነፃነት። አንድ ሰው የንግግር ነፃነት ሊኖረው ይገባል። ይህም በሕገ-መንግስቱ ተደንግጓል። ለምሳሌ ም/ጠ/ሚ/ር በዚህ ሁኔታ ቢከሰስ «የለም የንግግር ነፃነት ነው» ብለው ሊከላከሉ ይችላሉ።

ኢትዮጵያ፡ ለምሳሌ ትንጅት «አንድን ዘር ለማጥፋት ያስባል ወይም እየተንቀሳቀሰ ነው» የሚ

ል ወረቀት እየተበተነ ነው። ከመንግስት መገናኛ ብዙሃን ጀምሮ አንዳንድ «የግል» ፕሬስ የተባሉም «ትንጅት በአንድ ዘር ላይ ጥቃት እንጣጥሯል» የሚል ክስ እያሰሙ ናቸው። ይህንን መነሻ የሚያደርጉ ሰዎች ትንጅት አንድ ዘር ላይ እንጣጥሯል የሚል ክስ ሲያቀርቡ ምን መረጃ አላቸው ሲሉ የሚል ክስ ሲያቀርቡ ማስረጃ ሳይኖር መወንጀል ተጠያቂ እያደርግም ወይ ይላሉ? እርስዎስ?

ዶ/ር ያዕቆብ፡ ከሕግ አንፃር ሳይሆን ከሞራል አንፃር ብትለኝ በጣም የወረደና አፅያፊ ንግግር ነው እለዋለሁ። በነገራችን ላይ «የትንጅት» ብሄር የትንጅት ሊያጠፋ ነው። ብለው አልተናገሩም። ሰው ግን ያውቀዋል። ትንጅት የትንጅት ብሔር ሊያጠፋ ተነስቷል ብለው በግልፅ ባይናገሩም እንደምታው ምን እንደሆነ ለማንም የተሠወረ የሚሆን አይመስለኝም። በዕውነት በኢትዮጵያ ሕዝብ ላይ ከዚህ የበለጠ ደባ መፈፀም ሊኖር አይችልም። የኢትዮጵያ ሕዝብ ተጋብቶ ተዋልዶና ተዛምዶ ለዘመናት አንድ ላይ የኖረ ነው።

በዚህ አንድነት በሲህ ለሚቆጠሩ ዘመናት በሰላም መኖሩን የሚከድ የለም። አንድ የፖለቲካ ድርጅት አንድን ብሔረሰብ ንጥሉ ለመጨናጨፍ ነው ብሎ መናገር ኃላፊነት የጎደለውና ከዚህም በላይ ከጨዋነት፣ ከአስተዋይነትና ከሰብዓዊነት ያፈነገጠ ተግባር ሊኖር አይቻልም። በአውነት ደመኛ ጠላቶቻችን ብለን የምናውቃቸው ከዚህ የበለጠ አርስ በርስ አጫራሽ ነገር ሊያደርጉ አይችሉም። ከዚህም በላይ የጥፋት ችግኝ ሊተክልብን አይቻላቸውም። ይህ ከሞራልና ከስነ-ምግባር ውጭ የሆነ ዝትተኛ አስተሳሰብ ነው። ከሐገርም ጥቅም አኳያ አውዳሚ እንጂ በጎ መንፈስ የሚፈጥር አስተሳሰብ አይደለም። በተለይ እንዲህ ያለው ዝት ያለ አንጋገር ከመሪዎች የሚጠበቅ አለመሆኑን አለመገንዘብ በአውነት በእጅጉ ያሳዝነኛል።

ኢትዮጵያ፡ የዘር ማጥፋት ወንጀል ማለት አንድን ዘር ለይቶ ማጥፋት ብቻ ነው ወይስ አንድ ዘር ሌሎች የሰው ልጆችን ዘር ማጥፋቱም ከዘር ማጥፋት ወንጀል ጋር ተመሳሳይነት አለው? የሚል ጥያቄም እየተነሳ ነው።

ዶ/ር ያዕቆብ፡ እንደ ዘር ሌላውን የሰው ዘር አጠፋለሁ ብሎ ከተነሳ የዘር ማጥፋት ወንጀል ሊባል ይችላል። ይህ በቡድን ብቻ ሳይሆን ግለሰብም ቢሆን እንደ ዘር አጠፋለሁ ብሎ ከተነሳ ከዚህ ወንጀል የባዶ አይሆንም። በተጨማሪም አንድ ግለሰብ አንድን ሰው በሃይማኖቱና በዘር ምክንያት አጠፋለሁ ብሎ ከተነሳ በራሱ ዘር ማጥፋት የማይሆንበት የሕግ ክፍተት አይኖረውም። ዋናው ሃሳብ ነው። ዘርን የማጥፋት ሃሳብ አስካለ ድረስ አንድም ሰው ቢገደል (ጄኖሳይድ) ዘር ማጥፋት ይባላል። የዘር ማጥፋት ወንጀል በሰላማዊ ሰዎች ዘር ላይ ከሚፈፀም ወንጀል የሚለየው ይህኛው መጠነ-ሰፊ ኃይልና የተተነባበረ ጥቃት መፈፀም በመሆኑ ነው። በሰው ዘር ላይ ሆኑ ብሎ መጠነ-ሰፊ ኃይል አስማርቶ የተተነባበረ ጥቃት የሆነበት ወይም የፈፀመ፣ ካልሆነም በዚህ ድርጊት የተባበረ ሁሉ በአንድ ላይ ብቻ ሳይሆን በየትም አገር ላይ ሊከሰስ ይችላል። በእኛ አገር የተፈፀመው ግድያ የተተነባበረና መጠነ-ሰፊ የሆነ ነበር ካልነ አፈፃፀሙ በሰላማዊ የሰው ዘር ላይ የተፈፀመ ጥቃት ይሆናል። በዚህም አቶ መለስና መንግስታቸው ተጠያቂ ይሆናሉ። አቶ መለስ ይህ መጠነ-ሰፊ ግድያና አስራት እንዲፈፀም አዘዋል። ወይም ያውቃል። ወይም ማወቅ ነበረባቸው። ስለዚህ ከተጠያቂነት ሊደኑ አይችሉም ማለት ነው።

ኢትዮጵያ፡ ካለዎት ዓለም አቀፍ ተሞክሮ እንገር አሁን ባለው ተጨባጭ ሁኔታ ኢትዮጵያ ውስጥ ስለ ዘር ማጥፋት የምናውቀው ወይም

የምንከሰስበት ሁኔታና የሕግ ክፍተት አለን?
 ዶ/ር ያሳቀቡ የሰላም በፍፁም ሊኖርም አይችልም! የኢትዮጵያ ሕዝብ እዚህ አገር ውስጥ ሆነን ከምናውቀው በላይ ፍፁም ጨዋ ሕዝብ ነው። ስለ ዘር ማጥፋት ወንጀል የምናወራበትም ሆነ የምንከሰስበት የሕግ ክፍተት የለም። እኔ በዚህ ረገድ አልሰጋም! አልጨነቅምም።

ሽቶ...

(በገፅ 2 የዞረ)
 በጊዛ ግን ስያሜውን በዚያው በማጽደቅ ለተዋና ይዋ የተፈጠረው ሽቶ (Interdit) የሚለውን ስያሜ እንደያዘ ይቀራል። ሀብርት ሽቶውን እ.ኤ.አ በ1957 ቢፈጥረውም እስከ 1960 ድረስ ለገበያ ለላ ለተዋወቀውም። ሽቶው ከተፈጠረበት ጊዜ እንስቶም አውሮፊይ እስከ እለተ ሞቷ ድረስ ተጠቅማ በታለች።

ፋሽን ዲዛይነር Jean-Paul Gaultier የእያቱን ትዝታ ስለሚቀሰቅስበት ሻጊላ ሽቶን ከፍተኛውም ዓይነት ሽቶ ጋር ማነፃፀር አይቻልም ነበር።

ለላው ዲዛይነር Thierry Mugler ደስታ የተመላበት የልጅነት ጊዜውን የሚያስተውስ ሽቶ እንዲያመርትለት የሽቶ ምርት ባለሙያውን (ሽቶ ፈጣሪውን) ጠይቆት ነበር። ባለሙያው ተጨንቆና ተጠቦ Angelን ፈጠረለት። ይህ ሽቶ ዛሬ ዛሬ ለሙግለር ቢቻ ሳይሆን ለብዙዎች ተወዳጅ ሽቶ ሆኗል። የሽቶ ፈጠራ ባለሙያዎች ሽቶን ከመስራታቸው በፊት እንደ ሰጧ ፍላጎት ልጅነትን የሚያስተውስ፣ የጠተሰበን ትዝታ የሚቀሰቅስ፣ የራድ ትን ፍቅረኛ ትዝ የሚያስብል፣ የነበሩበትን ት/ቤ

ት ወይም የሰራ ቦታ ትውስታ የሚጭር ወዘተ በማለት ክፍል ያበጁለታል። የሚጠቀሙባቸው የአበባ ዓይነቶችም ሆኑ ሌሎች ማቲሪያሎችም እንደሚሠሩት ዓይነት ሽቶዎች ይለያያሉ።

የኤርትራ...

(በገፅ 25 የዞረ)
 ሲሆን፤ ማንኛውም የኤርትራ የነፃነት ድርጅትም እንደዚሁ ይህን ህዝብ ማስተማርና በተለያዩ መንገዶች እንዲደራጀም ማድረግ ይችላል። ህዝቡም በበኩሉ የነፃነት ድርጅቶች አባል ሆኖ እስከ መሰለፍና ለትግሉ የተቻለውን የማቲሪያል እገዛ እስከ ማድረግ ድረስም መሄድ ይችላል፤ ይገባልም።

በሁለተኛ ደረጃ እንኳ ለኤርትራውያን ተቀማጭነታቸው ትግራይ ውስጥ በመሆኑ እንደማንኛውም የትግራይ ህዝብ ሁሉ መሸከም የሚገባቸው መብትና ግዴታም ይኖርባቸዋል። በትግራይ ውስጥ ነዋሪዎች እስከሆኑ ድረስ የትግራይ ህዝብ በትግሉ የሚያገኛቸው መብትና ጥቅምች ሁሉ ተጠቃሚዎች መሆን መብታቸው ሆኖ በአገገሩ ደግሞ የትግራይ ህዝብ መፈፀም የሚገባውን ግዴታዎችም አብረው የመፈፀም ግዴታ ይኖርባቸዋል። በዚህ መሰረትም በማንኛውም መንገድ ዴሞክራቲክ አስተዳደሮች ሲመሰረቱ ኤርትራውያን በሚገኙባቸው መንገዶችም እንደዚሁ ይመሰረታሉ። መሬት ተሸንሸኖ ለአርሶ አደሩ ይታደላል ማለት ነው።

ይህ ዓይነቱ ፀረ-ፊውዳል እርምጃ በሌሎች የትግራይ መንገዶች ይገኙ የነበሩትን ፊውዳሎች እንዳስከፋ ሁሉ ኤርትራውያን በብዛት በሚገኙባቸው መንገዶች የሚገኙትን ኤርትራውያን ፊውዳሎችንም ቢሆን ማስከረፉ አይቀርም። በትግ

ራይ ተወላጅ መሳፍንቶች ላይ የሚወሰድ የእስራት ይሁን ንብረታቸውን የመውረስ እርምጃ እንደዚሁ ተመሳሳይ ገበያን በፈፀሙና ባላቸው ተቀማጭነታቸው ትግራይ ውስጥ የሆኑት ኤርትራውያን ፊውዳሎች ላይም የሚወሰድ ይሆናል። ይህ ደግሞ የሰራውን የኤርትራና የትግራይ ጭቁን ህዝብ መብትን የሚጠብቅ እርምጃ ነው። በዚህ ሁኔታ መብታችንን ተነጠቅን ማለት የሚችሉት የትግራይና ኤርትራውያን ፊውዳሎች ብቻ ናቸው። ሕወሓት በመሰረቱ የሰራውን ህዝብ ጥቅምና መብት ለማስጠበቅ እንጂ የፊውዳሎችን ጥቅም ለመጠበቅ አስከፊቱም ድረስ ፊውዳሎች እንደ ፈለግን ካልበዘበዘንና ካልጨቁንን ብለው መብታችንን ተነጠቅን ቢሉ ፊውዳሎች የመጨቁንና የመብዝበዝ «መብት» እንዳይኖራቸው ማድረግ ነው ዓላማችን የሚለውን መልስ እንሰጣቸዋለን። (የጠ/ሚ/ር መሰሰ መሰሐፍ ቀጥሏል። በክፍል 8 ስለተሰጠ ማ/አመራር ያነሱትንና ክቅዕዚያ ጋር የነበረውን ገንኙነት የዳሰሱበትን ክፍል ይዘን እንቀርባለን።)

ማረማያ

ባለፈው የግንቦት ወር ዕትማችን በገፅ 20 «በዝረራ የተሸነፉ የኢሕአዴግ ባለስልጣናት» በሚለው ርዕስ ስር ከሰፈሩት ከተሸናፊዎቹ ፎቶዎች ውስጥ አምባሳደር ውበሸት ደምሌ በሚል የተረበው ፎቶ በስህተት በመሆኑ ለተፈጠረው ስህተት አንባቢያንን ይቅርታ እንጠይቃለን።

ዝግጁት ክፍለ

ሕብረት ኢንሹራንስ ኩባንያ አማ

THE UNITED INSURANCE COMPANY SC

ለሁሉም የመድን ፍላጎትዎ፤
ለሕይወት፣ ለንብረትና ሕጋዊ ግዴታዎ
 ሕብረት ነው ጥሩ አማራጭዎ።

የሕብረት ኢንሹራንስ መሠረቱ
 አስተማማኝነቱ።

ዋና መ/ቤት - አዲስ አበባ

251-1-65 56 56 1156 ፋክስ 251-1-65 32 58